

SELETUSKIRI
regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Perioodi 2023–2027 tulundusühistu
põllumajandustoodete töötlemise investeeringutoetus“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Perioodi 2023–2027 tulundusühistu põllumajandustoodete töötlemise investeeringutoetus“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 7 lõike 2, § 12 lõike 3, § 24 lõike 1 ja § 30 lõike 9 alusel. Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115¹ artikliga 73.

Eelnõuga kehtestatakse „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027“ (edaspidi *strateegiakava*) sekkumise liigi „Investeeringud“ sekkumise 3.1.1 „Ühistulised investeeringud materiaalsesse ja immateriaalsesse põhivarasse“ raames antava tulundusühistu põllumajandustoodete töötlemise investeeringutoetuse (edaspidi *toetus*) andmise ja kasutamise tingimused ning kord. Tegemist on maaelu arengu toetusega, mida antakse Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (edaspidi *EAFRD*) strateegiakava alusel, mis kinnitati Euroopa Komisjoni 11. novembri 2022. aasta rakendusotsusega.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artiklis 5 sätestatakse ELi toimimise lepingu artiklis 39 sätestatud ELi Ühise Põllumajanduspoliitika (edaspidi *ÜPP*) eesmärkidega kooskõlas olevad üldeesmärgid EAFRD-st eraldatava toetuse abil põllumajandustootmise, toiduainete tootmise ja maapiirkondade kestliku arengu parandamiseks. Üldeesmärkide täitmiseni jõutakse sama määruse artiklis 6 sätestatud erieesmärkide kaudu. Strateegiakava kohaselt lähtutakse põllumajanduses tegutseva tulundusühistu põllumajandustoodete töötlemise investeeringutoetuse puhul erieesmärkidest 2 „Suurendada turule orienteeritust ja põllumajandusettevõtete konkurentsivõimet nii lühi- kui ka pikaajaliselt, pöörates suuremat tähelepanu teadusuuringutele, tehnoloogiale ja digitaliseerimisele“ ja erieesmärgist 3 „Parandada põllumajandustootjate positsiooni väärtusahelas.“

Põllumajandusuuringute Keskuse poolt 2022. aastal avaldatud uuringu „Ülevaade põllumajandustootjate tulundusühistutest Eestis²“ kohaselt oli 2020. aasta lõpu seisuga aktiivselt tegutsevaid põllumajanduslikke tulundusühistuid 113. Kõige rohkem tegutses neid teravilja, õlikultuuride ja kaunvilja kasvatuses (64) ning piima- ja piimatoodete tootmises, muudes sektorites tegutsevad üksikud ühistud. Enamus (49%) aktiivsetest ühistutest on väikesed, kuni viie liikmega ja nende investeerimisvõimekus on madal.

Viimastel aastatel aset leidnud kriisid on toonud päevakorda põllumajandustootjate vajaduse koonduda, et olla koos tugevamad. Tulundusühistutel on võimalus taotleda tunnustamist tootjaorganisatsioonina või tootjaorganisatsioonide liiduna. Tunnustatud tootjaorganisatsioon on tootjatest koosnev, nende algatusel loodud ja liikmete endi poolt demokraatlikult juhitud organisatsioon. Tootjaorganisatsioonil on konkreetset eesmärgid (tagamine, et tootmine kavandatakse ja kohandatakse nõudmise järgi, eriti kvaliteedi ja kvantiteedi osas, tootmiskulude ja investeeringutasuvuse optimeerimine reageerimaks keskkonna- ja loomade heaolu standarditele, ning omahindade tasakaalustamine) ja tegevused (ühine kvaliteedikontrolli korraldamine, sisendite ühishanked), mis on laiemad kui üksnes põllumajandustoodete ühine

---

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 6.12.2021, lk 1–186).

² Põllumajandusuuringute Keskuse poolt tehtud uuring on leitav veebilehelt
<https://metk.agri.ee/media/1794/download>

turustamine (tegutsemine tulundusühistuna), mistõttu eeldab see liikmete vahel suuremat koostööd ja organiseeritust, et selle kaudu tugevdada põllumajandustootjate positsiooni tarneahelas. Seega, tunnustatud tootjaorganisatsioon on tulundusühistu, mis vastab tunnustamise kriteeriumitele. Tunnustatud tootjaorganisatsioonide liit on tulundusühistu, mis koosneb konkreetse sektori tunnustatud tootjaorganisatsioonidest. Eelnõu koostamise ajal on Eestis kümme tunnustatud tootjaorganisatsiooni, tootjaorganisatsioonide liite tunnustatud ei ole. Regionaal- ja põllumajandusministri määrusega nr 49 „Tootjaorganisatsiooni ja tootjaorganisatsioonide liidu tunnustamine“ kehtestatakse tootjaorganisatsiooni ja tootjaorganisatsioonide liidu tunnustamise täpsemad nõuded, sealhulgas nõuded tootjaorganisatsioonile ning nõuded tema põhikirja, liikmete arvu ning toodangu koguse ja väärtuse kohta. Sellest tulenevalt eelnõus tunnustatud tootjaorganisatsioonile ja selle liidule toetuse taotlemiseks täiendavaid nõudeid ei kehtestata. Kui eelnõus ei ole sätestatud teisiti, mõeldakse tulundusühistuna ka tunnustatud tootjaorganisatsiooni ja tunnustatud tootjaorganisatsioonide liitu.

Sekkumise eesmärk on põllumajandustootjate omavahelise koostöö soodustamine põllumajandustoodete töötlemisel, et parandada põllumajandustootjate positsiooni toidutarneahelas ja suurendada nende konkurentsivõimet. Sekkumine tuleneb vajadusest tugevdada põllumajandustootjate positsiooni tarneahelas läbi koostöö edendamise ning ühisinvesteeringute soodustamise, et vähendada põllumajanduses tegutsevatesse tulundusühistutesse või tootjaorganisatsiooni kuuluvate põllumajandustootjate individuaalset investeeringuvajadust ning suurendada seeläbi kollektiivset läbirääkimisjõudu ning soodustada toidutarneahelas valdkonnaüleseid koostööprojekte, mis suurendavad turule orienteeritust ja konkurentsivõimet.

Tegevuspõhise riigieelarvega seonduvalt panustab toetus „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030³“ põllumajandussaaduste tootmise, väärindamise ja turustamise (tegevussuund 5) eesmärki tootja positsiooni tugevdamine turul saavutamisse, mida viiakse ellu regionaal- ja põllumajandusministri kinnitatud „Biomajanduse programmi 2025–2028⁴“ tegevuste „Ühistegevuse ja koostöö arendamine“ ja „Põllumajandus- ja toidusektori konkurentsivõime tõstmine“ kaudu.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostasid Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna valdkonnajuht Janeli Tikk (625 6299, janeli.tikk@agri.ee) ning sama osakonna nõunik Ragne Lokk (5693 6649, ragne.lokk@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Kadri Jänes (625 6539, kadri.janes@agri.ee). Keeleliselt toimetas eelnõu Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb viiest peatükist ja 23 paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala.

Eelnõu eesmärk on kehtestada strateegiakava sekkumise 3.1.1 „Ühistulised investeeringud materiaalsesse ja immateriaalsesse põhivarasse“ raames antava tulundusühistu põllumajandustoodete töötlemise investeeringutoetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord. Tulenevalt ELÜPS § 24 lõikest 1 on valdkonna eest vastutaval ministril ehk regionaal- ja põllumajandusministril õigus sätestada maaelu arengu toetuse andmise ja kasutamise täpsemad

³ Kättesaadav Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi veebilehelt: <https://www.agri.ee/pollumajanduse-ja-kalanduse-valdkonna-arengukava-aastani-2030>.

⁴ Kättesaadav Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi veebilehelt: <https://www.agri.ee/sites/default/files/documents/2025-02/programm-2025-2028-biomajandus.pdf>.

tingimused ning kord. Selle volitusnormi alusel sätestatakse eelnõus toetuse andmise eesmärk, riigiabi ja vähese tähtsusega abi alused, toetatavad tegevused, toetuse vorm, määr ja suurus, abikõlblikud kulud, kulude mõistlikkuse tõendamine, ostumenetlus riigihangete registris, toetuse taotleja, nõuded toetuse taotlejale, taotluse esitamine ja taotluse esitamise tähtaeg, nõuded taotlusele, taotluse kontrollimine, taotluse hindamine, taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine, toetatava tegevuse elluviimise ja kestuse nõuded, toetuse saaja kohustused, maksetaotluse esitamine ja nõuded maksetaotlusele, maksetaotluse kontrollimine, toetuse maksmine ning toetatava tegevuse rahastamine enne kulutuste tegemist.

Eelnõu §-s 2 on sätestatud toetuse andmise eesmärk.

Toetuse andmise eesmärk on põllumajandustootjate omavahelise koostöö soodustamine põllumajandustoodete töötlemisel, et parandada põllumajandustootjate positsiooni toidutarneahelas ja suurendada nende konkurentsivõimet.

Toetuse andmise eesmärgil toetatakse tulundusühistute investeringuid ehitise ehitamiseks, seadme soetamiseks või olemasoleva töötlemisettevõtte omandamiseks.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse riigiabi andmise õiguslikud alused.

Riigiabi on ELTL artikli 107 lõike 1 järgi igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressursidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist. Kuigi riigiabi on ELi ühisturuga põhimõtteliselt kokkusobimatu, on riigiabi lubamiseks siiski teatud võimalused. Eelnõu §-s 3 sätestatakse riigiabi andmise võimalused käesoleva määruse eelnõus ettenähtud toetuse osas.

Eelnõu § 3 lõike 1 kohaselt on määruse alusel antav toetus grupierandiga hõlmatud riigiabi konkurentsiseaduse § 34² lõike 1 tähenduses või vähese tähtsusega abi konkurentsiseaduse § 33 lõike 1 tähenduses, välja arvatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, artikli 145 lõikes 2 sätestatud juhul.

Nii grupierandiga hõlmatud riigiabi kui ka vähese tähtsusega abi loetakse *a priori* siseturuga kokkusobivaks, kui järgitakse kõiki asjakohases komisjoni määruses sätestatud tingimusi.

Toetuse taotlemisel leiab toetuse taotleja toetatavale tegevusele, mille elluviimiseks toetust saada soovib, sobiva riigiabi andmise aluse – kas toetust taotletakse grupierandiga hõlmatud riigiabina asjakohase komisjoni määruse sobiva artikli alusel või vähese tähtsusega abina – ja esitab sellekohase teabe taotluses (käesoleva määruse eelnõu § 12 lõike 1 punkt 9). Riigiabi andmise aluse valimisel eelnõus ühe aluse eelistamist teisele või aluse valiku järjekorda ei sätestata, valiku teeb toetuse taotleja vastavalt kavandatava toetatava tegevuse sisust, eeldatavast maksumusest, vähese tähtsusega abi piirsumma täitumisest või muudest teguritest lähtuvalt.

Tulenevalt põllumajandussektori eripärast on Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi *ELTL*) artiklis 42 tehtud riigiabi reeglite kohaldamiseks erisäte, mis kajastub Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 145 lõikes 2. Selle kohaselt ei kohaldata riigiabi eeskirjasid nende tegevuste suhtes, mis on seotud ELTL lisas 1 nimetatud toodetega ehk põllumajandustoodetega. Seega kohalduvad riigiabi nõuded üksnes juhul, kui tegemist ei ole põllumajandustoodete tootmise, töötlemise või turustamisega. ELTL lisa 1 ehk põllumajandustoote mõistet tõlgendatakse koostoimes komisjoni rakendusmäärusega (EL) nr 1101/2014⁵ (ELT L 312, 31.10.2014, lk 1–923).

---

⁵ Komisjoni rakendusmäärusega (EL) nr 1101/2014 millega muudetakse tariifi- ja statistikanomenklatuuri ning ühist tollitariifistikku käsitleva nõukogu määruse (EMÜ) nr 2658/87 I lisa (ELT L 312, 31.10.2014, lk 1–923).

Eelnõu § 3 lõikes 2 täpsustatakse toetuse andmist Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014⁶ (edaspidi *üldine grupierandi määrus* ehk *ÜGEM*) alusel. Toetust antakse ÜGEMi artiklites 14, 36, 38, 38a, 41 ja 47 ettenähtud investeeringute tegemiseks.

ÜGEMi artikkel 14 sätestab tingimused investeeringuteks ettenähtud regionaalabile. Artikli 14 rakendamisel on vajalik järgida ka artiklis 2 (mõisted) sätestatud tingimusi, sh mõistet „alginvesteering“, milleks on investeering materiaalsesse ja/või immateriaalsesse varasse seoses mõnega järgmistest: uue ettevõtte asutamine; olemasoleva ettevõtte tootmisvõimsuse suurendamine; ettevõtte toodangu mitmekesistamine, kui laienetakse toote- või teenuseturgudele, kus ettevõtte enne ei tegutsenud; investeeringuga seotud ettevõtte kogu tootmisprotsessi või teenuste osutamise protsessi täielik ümberkorraldamine; vara soetamine ettevõttelt, mis on lõpetanud tegevuse või oleks tegevuse lõpetanud, kui seda ei oleks soetatud. Artikli 14 lõike 3 kohaselt võib mikro-, väike- või keskmise suurusega ettevõtjale (edaspidi *VKE*) anda abi mis tahes vormis alginvesteeringuks ja suurettevõtjatele ainult selliseks alginvesteeringuks, mis tekitab uut majandustegevust. Uut majandustegevust tekitavaks alginvesteeringuks on ÜGEMi artiklis 2 sätestatu kohaselt investeering materiaalsesse ja/või immateriaalsesse varasse seoses mõnega järgmistest: uue ettevõtte asutamine; ettevõtte tegevuse mitmekesistamine tingimusel, et uus tegevusala ei ole sama mis ettevõtte varasem tegevusala ega sellega sarnane tegevusala; vara soetamine ettevõttelt, mis on lõpetanud tegevuse või oleks tegevuse lõpetanud, kui seda ei oleks soetatud, kui soetatud varaga teostatav uus tegevus ei ole sama või sarnane tegevusalaga, mida ettevõtte teostas enne vara soetamist.

ÜGEMi artikkel 36 sätestab tingimused keskkonnakaitseks, sealhulgas CO₂ (süsihappegaas ehk süsinikdioksiid edaspidi *CO₂*) heite vähendamiseks antavale investeeringuteks ettenähtud abile. Artikli 36 lõike 1a kohaselt ei saa artiklit 36 riigiabi andmisel õigusliku alusena kasutada investeeringute suhtes, mida reguleerivad teised spetsiifilisemad keskkonnakaitseks investeeringuabi andmist käsitlevad ÜGEMi artiklid (käesoleva määruse eelnõu kontekstis artiklid 38, 38a, 41 ja 47). Samuti välistatakse artikli 36 lõike 1a kohaselt riigiabi fossiilkütuseid, sealhulgas maagaasi kasutavatesse seadmetesse, masinatesse ja tööstuslikesse tootmisrajatistesse tehtavate investeeringute suhtes (abi andmine on siiski lubatud olemasolevate seadmete, masinate ja tööstuslike tootmisrajatiste keskkonnakaitse taset tõstvate lisakomponentide paigaldamiseks, eeldusel et investeeringuga ei kaasne tootmisvõimsuse ega fossiilkütuste tarbimise suurenemine). Abikõlblikud on täiendavad investeeringukulud, mis võimaldavad teha liidu keskkonnakaitsealastes normatiivides⁷ nõutust rohkem või saavutada liidu normatiivide puudumise korral kõrgem keskkonnakaitse tase. Abikõlblikke kulusid arvestatakse vastavalt artikli 36 lõikele 4 järgmiselt:

- 1) kui olemasoleva rajatise puhul saab keskkonnakaitseks tehtava investeeringu kulusid investeeringu kogukuludes määratleda eraldiseisva investeeringuna (olemasoleva käitise selgelt määratletava lisakomponendina), on abikõlblikud kõnealused keskkonnakaitsega seonduvad kulud. Näiteks kui ettevõtte paigaldab korstnale filtri, mis vähendab kahjulike heitainete, sh CO₂ lendumist õhku, on tegemist täielikult keskkonnakaitsele suunatud lisakomponendiga ning selline investeering on abikõlblik täies ulatuses;
- 2) kõigil muudel juhtudel määratletakse keskkonnakaitseks tehtava investeeringu kulud kaudselt, viidates sarnasele, kuid vähem keskkonnasõbralikule investeeringule, mida oleks olnud võimalik teha ilma abita. Mõlema investeeringu kulude vahe moodustab keskkonnakaitsega

⁶ Komisjoni määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78).

⁷ Ettevõtte poolt liidu kehtivate keskkonnanormatiivide täitmist kinnitab Keskkonnaameti väljastatav keskkonnaluba. Keskkonnaluba on luba, millega antakse õigus kasutada loodusressursse (nt vesi, maavarad), viia keskkonda saasteaineid (nt heitgaase) ja jäätmeid ning arendada seaduses sätestatud juhtudel majandustegevusi. Suure keskkonnohuga tööstuslikele tegevustele väljastatakse komplekslubasid selleks, et ennetada ja vähendada kaasnevaid keskkonnamõjusid. Kompleksloa eesmärk on tagada vee, õhu ja pinnase kaitse ning vähendada saastatuse kandumiste ühest keskkonnaelemendist teise. Kompleksloa omajal on kohustus kasutada parimat võimalikku tehnikat ja järgida heite piirväärtusi. Kompleksluba asendab keskkonnaluba.

seotud abikõlblikud kulud. Alternatiivne stsenaarium, mille toetuse taotleja koos selle maksumust tõendavate dokumentidega toetuse taotlemisel esitab, peab vastama võrreldava tootmisvõimsuse ja elueaga investeeringule, mis on kooskõlas kehtivate liidu normatiividega, samuti peab see olema usutav, võttes arvesse õiguslikke nõudeid ja turutingimusi. Artikli 36 lõike 11 kohaselt võib erandina abikõlblikud kulud ka muudel juhtudel ilma alternatiivse stsenaariumi määratlemiseta kindlaks määrata, kuid siis väheneb kohaldatava abi maksimaalne määr 50% võrra (toetuse taotleja teavitab erandi kasutamise soovist taotluse esitamisel).

ÜGEMi artikkel 38 sätestab tingimused energiatõhususe meetmetesse, välja arvatud hoonete energiatõhusus, tehtavateks investeeringuteks ettenähtud abile. Energiatõhusus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/27/EL artikli 2 punkti 4 kohaselt määratletud töö, teenuse, kauba või energiaväljundi ja energiasisendi vahelise suhtena. Artikli 38 lõike 2a kohaselt ei kohaldata artiklit 38 koostootmiseks ja kaugkütteks ja/või -jahutuseks antava abi suhtes. Artikli 38 lõike 2b kohaselt ei anta selle artikli alusel abi ka fossiilkütuste, sealhulgas maagaasi jõul töötavate energiaseadmete paigaldamiseks.

Abikõlblikud on täiendavad investeeringukulud, mis on vajalikud suurema energiatõhususe saavutamiseks. Analoogselt artiklis 36 kasutatava abikõlblike kulude määramise meetodiga arvestatakse ka artikli 38 lõike 3 kohaselt abikõlblike kulusid järgmiselt:

1) kui suurema energiatõhususe saavutamiseks tehtava investeeringu kulusid saab investeeringu kogukuludes selgelt tuvastada eraldiseisva investeeringuna, mille ainus eesmärk on parandada energiatõhusust ja mille puhul ei ole olemas vähem energiatõhusat alternatiivi, on abikõlblikud kõnealused energiatõhususe suurendamisega seonduvad kulud. Näiteks kui ettevõtte paigaldab spetsiaalsed heitsoojuse ärakasutamise seadmed, on tegemist täielikult energiatõhususe suurendamisele suunatud lisakomponendiga ning selline investeering on abikõlblik täies ulatuses.

2) kõigil muudel juhtudel määratletakse energiatõhususe suurendamiseks tehtava investeeringu kulud, viidates sarnasele, kuid vähem energiatõhusale investeeringule, mida oleks olnud võimalik teha ilma abita. Mõlema investeeringu kulude vahe moodustab energiatõhususe suurendamisega seotud abikõlblikud kulud. Alternatiivne stsenaarium, mille toetuse taotleja koos selle maksumust tõendavate dokumentidega toetuse taotlemisel esitab, peab vastama võrreldava tootmisvõimsuse ja elueaga investeeringule, mis on kooskõlas kehtivate liidu normatiividega, samuti peab see olema usutav, võttes arvesse õiguslikke nõudeid ja turutingimusi. Artikli 38 lõike 8 kohaselt võib erandina abikõlblikud kulud ka muudel juhtudel ilma alternatiivse stsenaariumi määratlemiseta kindlaks määrata, kuid siis väheneb kohaldatava abi maksimaalne määr 50% võrra (toetuse taotleja teavitab erandi kasutamise soovist taotluse esitamisel).

ÜGEMi artikkel 38a sätestab tingimused hoonete energiatõhususe meetmetesse tehtavateks investeeringuteks ettenähtud abile. Artikli 38a lõike 4 kohaselt ei kohaldata artiklit 38a koostootmiseks ja kaugkütteks ja/või -jahutuseks antava abi suhtes. Artikli 38a lõike 5 kohaselt on abikõlblikud investeeringu kogukulud. Kulud, mis ei ole otseselt seotud hoone suurema energiatõhususe saavutamise, ei ole abikõlblikud. Artikli 38a lõike 6 sätestab suurema energiatõhususe saavutamiseks investeeringuabi andmisel primaarenergia nõudluse languse osas minimaalsed võimalikud sihttasemed. Käesoleva määruse eelnõu puhul lähtutakse nõudest, et hoone energiatõhususe parandamine peab kaasa tooma vähemalt 20%-lise primaarenergia nõudluse languse võrreldes olukorraga enne olemasolevate hoonete renoveerimise investeeringu või uute hoonete puhul vähemalt 10%-lise languse võrreldes siseriiklikus õigusaktis liginullenergiahoonete suhtes sätestatud piirnormiga⁸. Primaarenergia on sama määruse artikli 2 punkti 103a kohaselt taastuvatest ja mittetaastuvatest energiaallikatest toodetud energia, mida ei ole muundatud ega transformeeritud. Artikli 38a lõike 7 kohaselt võib hoone energiatõhususe parandamiseks anda abi teatud seadmetega kombineeritult. Käesoleva määruse eelnõu puhul on hoone energiatõhususe parandamiseks antav investeeringuabi võimalik kombineerida 1) selliste integreeritud kohapealsete seadmete paigaldamisega, mis toodavad

---

⁸ Eestis on liginullenergiahoonete energiatõhususarvude piirväärtused sätestatud ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri 11. detsembri 2018. a määrusega nr 63 „Hoone energiatõhususe miinimumnõuded“ (RT I, 13.12.2018, 14).

taastuvatest energiaallikatest elektrit, kütet või jahutust, sealhulgas, kuid mitte ainult päikesepaneelid ja soojuspumbad; 2) kohapealse taastuvenergiaseadmestiku toodetud energia salvestamiseks kasutatava varustuse paigaldamisega (salvestamiseks kasutatav varustus peab sel juhul igal aastal vähemalt 75% oma energiast saama otse ühendatud taastuvenergia tootmise käitisest); 3) seadmete paigaldamiseks hoones digitehnoloogia kasutuselevõtuks, eelkõige hoone nutivalmiduse suurendamiseks, sealhulgas passiivne sisejuhtmestik või andmevõrkude struktureeritud kaablid ja lairibataristu lisaosa, mis paikneb krundil, mille juurde hoone kuulub, välja arvatud andmevõrkude juhtmed või kaablid väljaspool krunti. Kombineeritud investeeringute puhul loetakse abikõlblikuks hoonetesse ja seadmetesse tehtavate investeeringute kogukulu. Artikli 38a lõike 9 kohaselt antakse abi ka hoonesiseste kütte- või jahutusseadmete energiatõhususe parandamiseks. Artikli 38a lõike 10 kohaselt ei anta selle artikli alusel abi fossiilkütuste, sealhulgas maagaasi jõul töötavate energiaseadmete paigaldamiseks.

ÜGEMi artikli 41 lõike 1 alusel saab anda investeeringuabi taastuvalikatest toodetud energia edendamiseks või lõike 1a alusel energia salvestamiseks. Energia salvestamiseks saab investeeringuabi anda vaid juhul, kui tegemist on taastuvenergia edendamise ja elektri salvestamise kombineeritud investeeringuga (kohapealne salvestamine), kus mõlemad elemendid on ühe investeeringu komponendid või kus salvestusüksus on ühendatud olemasoleva taastuvenergia tootmise käitisega. Lisaks peab sellisel juhul salvestuskomponent igal aastal vähemalt 75% oma energiast saama otse ühendatud taastuvenergia tootmise käitisest. Artikli 41 lõike 5 kohaselt võib investeeringuteks ettenähtud abi anda ainult seoses uute või uuendatud tootmisvõimsustega ning lõike 6 kohaselt on abikõlblikud kulud kõik täiendavad investeeringukulud, mis on vajalikud selleks, et edendada energia tootmist taastuvatest energiaallikatest.

ÜGEMi artikli 47, mis sätestab tingimused ressursitõhususe tagamiseks ja ringmajandusele ülemineku toetamiseks antavateks investeeringuteks ettenähtud abile. Artikli 47 lõike 2 punkti a alusel saab anda investeeringuabi toodanguühiku tootmiseks vajalike sisendite koguse vähendamise (v.a energia ja tööjõud) või esmaste sisendite asendamise teiste sisenditega, punkti b alusel jäätmetekke vältimise ja tekitatud jäätmete ärakasutamise ning punkti c alusel tekitatud kõrvalsaaduste ärakasutamise. Artikli 47 lõike 3 kohaselt ei anta abi jäätmetest energia tootmiseks. Artikli 47 lõike 6 sätestab, et abi ei saa kogu liidus juba kasumlikuks juurdunud kaubandustavaks saanud investeeringud, mis on seotud tehnoloogiaga. Nimetatud nõudele vastavuse kohta peab toetuse taotleja esitama taotluses (toetatava tegevuse kirjelduses) põhjendatud selgituse, tõendades kasutatava tehnoloogia erinevust Euroopa Liidus kasumlikuks juurdunud kaubandustavast. Artikkel 47 lõike 7 sätestab abikõlblike kulude kindlaks määramise sarnase metoodika kohaselt, mida kasutatakse ka artiklite 36 ja 38 puhul. Kui investeering seisneb juba olemasolevasse rajatisse lisakomponendi paigaldamises, mille puhul ei ole olemas vähem keskkonnasõbralikku ekvivalenti, või kui toetuse taotleja suudab tõestada, et abi mittesaamise korral investeeringut ei tehta, siis on abikõlblikud kulud investeeringu kogukulud. Muudel juhtudel määratletakse abikõlblikud kulud tehtava investeeringu kogukulude ja alternatiivse vähem keskkonnasõbraliku investeeringu kulude vahena. Sellistel muudel juhtudel aga ei ole erinevalt artiklites 36 ja 38 sätestatust võimalik kasutada erandit jätta abikõlblike kulude kindlaks määramisel alternatiivne stsenaarium määratlemata (mille puhul väheneks kohaldatava abi maksimaalne määr 50% võrra).

Eelnõu § 3 lõikes 3 sätestatakse grupierandiga hõlmatud riigiabina toetuse andmise kõrval alternatiivse võimalusena toetuse andmine vähese tähtsusega abina komisjoni määruse (EL) 2023/2831⁹ tähenduses. Toetuse taotleja saab toetust taotleda vähese tähtsusega abina juhul, kui vähese tähtsusega abi maht (ühele ettevõtjale antud toetuse suurus koos toetuse andmisele vahetult eelnenud kolme aasta pikkuse perioodi jooksul eraldatud vähese tähtsusega abiga saab olla mitte rohkem kui 300 000 eurot) pole ületatud. Juhul, kui see maht on ületatud, saab toetust

---

⁹ Komisjoni määrus (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023).

anda riigiabina ÜGEMi artiklite 14, 36, 38, 38a, 41 või 47 alusel, kui täidetakse vastavates artiklites sätestatud tingimused.

Eelnõu § 3 lõikes 4 sätestatakse ÜGEMi ja vähese tähtsusega abi andmise välistused. Nimetatud välistused on sätestatud ÜGEMi artikkel 1 lõigetes 2–6 ja vähese tähtsusega abi määrase artikkel 1 lõikes 1.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse toetatavad tegevused ehk tegevused, mille kohta toetust antakse.

Eelnõu § 4 lõikes 1 sätestatakse, et toetust antakse Euroopa Liidu toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustoodetest, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustooded ning jõulupuud, I lisaga hõlmatud või I lisaga hõlmamata toodete töötlemiseks vajaliku ehitise ehitamiseks ehitusseadustikus sätestatud tingimusel ja korras, seadme soetamiseks või olemasoleva töötlemisettevõtte omandamiseks.

ÜGEM artikli 2 punktis 11 sätestatu kohaselt on põllumajandustooded nimetatud määrase tähenduses ELTL-i I lisas loetletud tooted, välja arvatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrase (EL) nr 1379/2013 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1184/2006 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 104/2000 (ELT L 354, 28.12.2013, lk 1–21), I lisas loetletud kalandus- ja vesiviljelustooded. ÜGEMi artikli 2 punkti 10 kohaselt on põllumajandustoodete töötlemine põllumajandustoodete mis tahes töötlemine, mille saadus on samuti põllumajandustooded, välja arvatud põllumajandusettevõttes toimuv selline tegevus, mis on vajalik loomse või taimse saaduse esmamüügiks ettevalmistamiseks.

Kui põllumajandustoodete olemust muudetakse (antakse lisandväärtust või töödeldakse muul moel) või nende toodete kokku segamisel tekib näiteks uus toode, siis kvalifitseerub see tegevus töötlemiseks ning ja see tegevus on toetatav selle sekkumise raames. Näiteks õunte säilitamine külmkambris ei ole töötlemine, kuna toote olemus ei muutu, kuid õuntest moosi valmistamine on töötlemine. Seda kinnitab ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrase (EÜ) nr 852/2004¹⁰ artikli 2 lõike 1 punkti m kohane töötlemise definitsioon, kus öeldakse, et töötlemine on mis tahes algset toodet oluliselt muutev tegevus, sealhulgas kuumutamine, suitsutamine, laagerdamine, kuivatamine, marineerimine, ekstraheerimine, ekstrudeerimine või nende protsesside kombinatsioon.

Teatud juhtudel, kui protsessid on omavahel lahutamatult seotud, ei olegi võimalik tõmmata konkreetset eraldusjoont näiteks töötlemise ja mittetöötlemise (nt pakendamine) vahele. Sellistel juhtudel loetaksegi pakendamine töötlemisprotsessi osaks. Järelikult võib näiteks pakendamine olla nii tootmis- kui ka töötlemisprotsessi osaks, mistõttu tuleb enne otsustamist vaadata igat juhtumit eraldiseisvalt ning arvestada konkreetsete asjaoludega.

Eelnõu § 4 lõike 1 punktis 1 sätestatakse, et üheks toetatavaks tegevuseks on Euroopa Liidu toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustoodetest I lisaga hõlmatud või I lisaga hõlmamata toodete töötlemiseks vajaliku ehitise ehitamine.

Ehitusseadustiku § 3 lõike 3 kohaselt ehitise on hoone või rajatis. Hoone on väliskeskkonnast katuse ja teiste välispiiretega eraldatud siseruumiga ehitise. Rajatis on ehitise, mis ei ole hoone.

Selle määrase tähenduses on ehitamine ehitise püstitamine, ehitise rajamine, ehitise paigaldamine, ehitise laiendamine, ehitise rekonstrueerimine. Ehitise lammutamine ja ehitise parendamine ei ole toetatav tegevus.

Ehitamine hõlmab ehitise ehitamist koos selle oluliste osadega. Ehitise olulised osad on tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 55 lõike 1 kohaselt asjad, millest see ehitise on ehitatud või mis

---

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 852/2004 toiduainete hügieeni kohta (ELT L 139, 30.04.2004)

on sellega püsivalt ühendatud ja mida ei saa eraldada ehitist või eraldatavat asja oluliselt kahjustamata. See tähendab, et ehitise olulised osad on asjad, milleta hoonet ei saaks tavaarusaama kohaselt käsitada valmisolevana ehk terviklikuna.

Eelnõu § 4 lõike 1 punkti 2 kohaselt toetatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustoodetest I lisaga hõlmatud või I lisaga hõlmamata toodete töötlemiseks vajaliku seadme soetamist.

Töötlemist iseloomustab tihti suur inимтööjõuvajadus. Inimtöö kasutamine võrreldes seadmega on ebaefektiivsem, inimtööga kaasnevad eksimused ja viivitused, lisaks nõuab suure hulga inimeste töötamise korraldamine eraldi ressursi. Sellest tulenevalt on toetatav tegevus näiteks automatiseerimine, mille eesmärgiks on toote valmistusprotsessis vajaliku inimese rutiinse töö asendamine seadmete tööga ja seeläbi tõsta ettevõtte tootlikkust. Seadme soetamise raames on toetatavad näiteks täisautomaatsed koosteseadmed, tootmisliinid, robotsüsteemid, jahutus- ja kütteseadmed, mis on vajalikud põllumajandustoodete töötlemiseks ja säilitamiseks. Seadme soetamisel loetakse abikõlblikuks kuluks ka seadme kasutamiseks vajaliku rakendustarkvara või -litsentsi soetamine. Toetatav on üksnes töötlemisprotsessiga vahetult seotud seadmete soetamine, millega panustatakse §-s 2 sätestatud eesmärgi saavutamisse.

Eelnõu § 4 lõike 1 punkti 3 kohaselt antakse toetust olemasoleva töötlemisettevõtte omandamiseks. Toetust antakse üksnes sellise töötlemisettevõtte omandamist, kus on enne selle omandamist tegeletud Euroopa Liidu toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustoodetest I lisaga hõlmatud või I lisaga hõlmamata toodete töötlemisega. Töötlemise mõistet on täpsemalt selgitatud § 4 lõikes 1. Selle punkti kohaselt toetatakse materiaalse vara omandamist ettevõtjalt, kelle ettevõtte on oma tegevuse lõpetanud või plaanib seda teha. Arvestades tänast majanduslikku olukorda, kus mitmed ettevõtjad on oma tegevust lõpetamas, on majanduslikult otstarbekam omandada olemasolev terviklik töötlemisettevõtte kui ehitada uus töötlemisettevõtte. Töötlemisettevõtte omandamise puhul on toetatav tegevus olemasoleva töötlemisettevõtte materiaalse vara omandamine (eelkõige ehitised ja seadmed) terviklahendusena. Tervikliku töötlemisettevõtte moodustab ühel kinnistul või üksteisega külgneval kinnistul asuv funktsionaalselt ja tehniliselt seotud seadmete ja ehitiste kogumi ehk tervikliku töötlemisettevõtte. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 66¹ kohaselt on ettevõtte majandusüksus, mille kaudu isik (ettevõtja) tegutseb. Ettevõtjale võib kuuluda mitu majandusüksust. Töötlemisettevõtte, mis omandatakse, ei pea tegutsema samas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 1 lõikes 2 nimetatud sektoris, mille osas tootjaorganisatsioon on tunnustatud või milles tulundusühistu tegutseb. Näiteks, kui veiselihassektoris tunnustatud tootjaorganisatsioon soovib omandada piimatööstuse, on see toetatav tegevus.

Eelnõu § 4 lõike 2 kohaselt, kui toetust antakse omatarbeks taastuvenergia tootmiseks vajaliku ehitise ehitamiseks või seadme soetamiseks, peab see tegevus olema kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2018/2001¹¹ taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta) ning selle tegevuse elluviimise tulemusena ei tohi saadav tootmisvõimsus ületada toetuse saaja aastast omatarbimise ulatust.

Toetuse taotleja esitab andmed, milline oli tema elektri ja soojuste (kokku) tarbimine (kWh) taotlemise aastale vahetult eelneval aastal ehk teabe selle kohta, kui suur oli tema energiakulu (kWh) kokku taotlemise aastale vahetult eelneval aastal ja kui suur oli tema olemasolev taastuvenergia tootmisvõimsus (kW) ning kui suur on tema taastuvenergia tootmisvõimsus (kW) ja aastane toodetav energia kogus (kWh) pärast toetatava tegevuse elluviimist.

Elektrienergia müümine elektrivõrku on lubatud eeldusel, et selle aastas müüdnud kogus ei ületa toetuse saaja poolt aastast maksimaalselt tarbitavat elektrienergia kogust. Kuna ettevõtte

---

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328 21.12.2018, lk 82).

elektritarbimise vajadus ei pruugi olla pidev ja ühtlane ning ka elektrienergia tootmine võib olla tsükliline, siis on ajutiselt üle jääva elektrienergia müümine lubatud.

Eelnõu § 4 lõike 3 kohaselt, kui toetust antakse ehitise ehitamiseks, peavad ehitise ja sellealune maa olemasoleva toetuse taotleja omandis või on ehitisealusele maale toetuse taotleja kasuks seatud hoonestusõiguse vähemalt eelnõu § 16 lõikes 3 sätestatud sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Juhul kui ehitise ja sellealune maa on kaasomandis, siis tuleb toetuse taotlejal tagada see, et tal on õigus ja võimalus ellu viia toetatav tegevus ning seda sihtotstarbeliselt kasutada vähemalt eelnõu § 16 lõikes 3 sätestatud sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Asjaõigusseaduse § 71 lõike 4 alusel on kaasomanikul ühise asja suhtes kolmandate isikute ees kõik omaniku õigused. Kui toetuse taotleja ei saa kaasomanike kokkuleppe või selle muutmise tõttu toetatavat tegevust ellu viia ega seda sihtotstarbeliselt kasutada vähemalt sihipärase kasutamise perioodi lõpuni, siis tuleb toetus tagasi nõuda.

Eespool nimetatud nõudega tagatakse, et toetuse taotlejal on õiguslik alus ehitist sihtotstarbeliselt kasutada vähemalt sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) kontrollib nimetatud nõude täitmist kinnistusraamatust.

Eelnõu § 4 lõike 4 kohaselt, kui toetust taotletakse seadme soetamiseks, mis paigaldatakse ehitisele või mida kasutatakse ehitises, siis peab see ehitise olemasoleva toetuse taotleja valduses asjaõiguslikul või võlaõiguslikul alusel vähemalt § 16 lõikes 3 sätestatud sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Taotleja esitab seda tõendava kirjaliku võlaõigusliku lepingu või asjaõiguslepingu, kui see asjaõigus ei nähtu kinnistusraamatust. Lisaks tuleb esitada kaasomaniku kirjalik nõusolek, kui seade paigaldatakse kaasomandis olevasse ehitisele või kui ehitisealune maa on kaasomandis.

Eelnõu § 4 lõikes 5 sätestatakse, et kui toetatavaks tegevuseks on töötlemisettevõtte omandamine, siis töötlemisettevõtte omandamisena käsitatakse ettevõtte omandamist võlaõigusseaduse § 180 lõike 2 tähenduses. Võlaõigusseaduse § 180 lõike 2 kohaselt kuuluvad ettevõttesse ettevõtte majandamisega seotud ja selle majandamist teenivad asjad, õigused ja kohustused, muu hulgas ettevõttega seotud lepingud.

Töötlemisettevõtteks loetakse tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 66¹ tähenduses ettevõtte ehk majandusüksus, mille kaudu isik tegutseb. Tegemist on seni toimunud ettevõttega ja üleandmisele kuuluvad ettevõtte majandamisega seotud ja selle majandamist teenivad asjad, õigused ja kohustused, muu hulgas ettevõttega seotud lepingud. Ettevõttesse kuuluv ehitise peab olema sellises seisukorras, mis võimaldab selle kasutusele võtmist ilma suuremate rekonstrueerimistöödeta.

Eelnõu § 4 lõike 6 kohaselt, kui toetust antakse olemasoleva töötlemisettevõtte omandamiseks, siis peab toetuse saaja omandama ka olemasoleva töötlemisettevõtte aluse maa või sellealuse maa hoonestusõiguse, mille tähtaeg kestab vähemalt eelnõu § 16 lõikes 3 sätestatud sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Selle nõudega tagatakse, et toetuse taotlejal on õiguslik alus omandatavat töötlemisettevõtet kasutada vähemalt sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. *PRIA* kontrollib nimetatud nõude täitmist kinnistusraamatust.

Eelnõu § 4 lõike 7 kohaselt ei või toetuse taotleja toetatava tegevusega alustada varem ja sellega seotud siduvaid kohustusi ei või olla võetud varem ning toetatava tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid ei või olla väljastatud varem kui toetuse taotluse esitamise päevale järgneval päeval. See tähendab ka et ostumenetluse (nii üksteisest sõltumatute asjakohaste hinnapakkujate käest vähemalt kolme võrreldava hinnapakumuse küsimise kaudu kui ka elektrooniliselt riigihangete registri kaudu) korraldamisel enne taotluse esitamist ei tohi toetatava tegevusega seotud siduvaid kohustusi võtta varem kui taotluse esitamise päevale järgneval päeval. Siduvate kohustuste all on mõeldud, et toetuse taotlejal ei ole enne taotluse esitamist võetud toetatava tegevuse osas siduvaid lepingulisi kohustusi, sest see on vastuolus toetuse ergutava mõju põhimõttega. ÜGEMi artikli 6 lõige 2 kohaselt loetakse abil olevat ergutav mõju, kui abisaaja on asjaomasele liikmesriigile

esitanud kirjaliku abitaotluse enne projekti või tegevusega seotud töö alustamist. Tööde alustamine on defineeritud sama määruse artikli 2 punktis 23 järgmiselt: kas investeeringuga seotud ehitustööde alustamine või esimene õiguslikult siduv kohustus tellida seadmeid või muu kohustus, mis teeb investeeringu pöördumatuks, olenevalt sellest, mis on varajasem. Tööde alustamiseks ei peeta maa soetamist ja ettevalmistustöid.

Siinkohal tuleb märkida, et kui toetuse taotleja alustab kavandatava investeeringu tegemist taotluse esitamise päevale järgneval päeval, siis kõik kulutused, mida ta teeb, on tema enda vastutusel, sest PRIA ei ole selleks ajaks taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsust veel teinud. Samuti tuleb silmas pidada, et toetatava tegevuse elluviimine on suunatud toetuse eesmärkide ja tulemuste saavutamisele. Toetust ei anta lihtsalt näiteks mingi abstraktse ehitise või selle osa (katuse, seina või muu sellise asja) püstitamiseks, vaid toetatava tegevuse elluviimise tulemusena peab saama ehitist (ehitatud hoone kogu selle toimimiseks vajalikuga) sihipäraselt kasutada (funktsionaalselt koos toimiv tervik) ning seeläbi saavutada ka toetuse andmise eesmärk.

Kuna investeering on tervik, tekivad selle elluviimisel ka kulud, mida erinevatel põhjustel ei saa käsitleda abikõlblike kuludena. Kui sellise tegevuse kulud, mida ei hüvitata toetuse abil, on investeeringu eesmärgi realiseerumise seisukohalt vajalikud, peab toetuse taotleja viima need tegevused ellu enda kulul, kuid see ei tähenda, et tegemist on investeeringuväliste tegevustega. Kui selliseid tegevusi ei tehta, siis ei ole investeeringut võimalik ka lõplikult ellu viia ja toetuse eesmärgi saavutada. Seega, kas mingi tegevus on investeeringu osa, ei sõltu sellest, kas selle tegevuse kulud hüvitatakse toetusega või mitte.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse toetuse vorm, määr ja suurus.

Eelnõu § 5 lõikes 1 sätestatakse, et toetust antakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 83 lõike 1 punkti a kohaselt tegelikult tekkinud abikõlblike kulude hüvitamisena. See tähendab, et toetust makstakse kuludokumentide alusel.

Eelnõu § 5 lõike 2 kohaselt sätestatakse toetuse määrad tulenevalt riigiabi alustest, toetuse taotleja suurusest ja ÜGEMis toetatava tegevuse osas sätestatud nõuetest. Strateegiakava kohaselt on maksimaalseks toetuse määraks kuni 50% toetatava tegevuse abikõlblikest kuludest. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 73 lõike 4 kohaselt kehtestavad liikmesriigid toetusele ühe või mitu ülemmäära, mis ei ületa 65% rahastamiskõlblikest kuludest. Eestis otsustati strateegiakava ettevalmistamisel Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi (strateegiakava ettevalmistamise ajal Maaeluministeerium) juhtimisel põllumajandustoodete ja toidutootmise valdkonna esindusorganisatsioonide ning teiste partneritega toimunud arutelude põhjal sätestada maksimaalseks toetuse määraks kuni 50% toetatava tegevuse abikõlblikest kuludest.

Maksimaalne toetuse määr toetatava tegevuse abikõlblikest kuludest küündib küll kuni 50%-ni, kuid asjakohastest riigiabi reeglitest tulenevate piirangute tõttu jäävad osade toetatavate tegevuste puhul tegelikult maksimaalsed toetuse määrad sellest madalamaks. Kui toetust antakse regionaalabina ÜGEMi artikli 14 alusel, on toetuse määr suurettevõtjale kuni 15%, keskmise suurusega ettevõtjale kuni 25% ja mikro- või väikeettevõtjale kuni 35% abikõlblikest kuludest. Kui toetust antakse keskkonnakaitseks antava abina ÜGEMi artikli 36 alusel, on toetuse määr suurettevõtjale kuni 45%, keskmise suurusega ettevõtjale kuni 50% ja mikro- või väikeettevõtjale kuni 50% abikõlblikest kuludest. Kui toetust antakse energiatõhususeks antava abina ÜGEMi artikli 38 alusel, on toetuse määr suurettevõtjale kuni 35%, keskmise suurusega ettevõtjale kuni 45% ja mikro- või väikeettevõtjale kuni 50% abikõlblikest kuludest. Kui toetust antakse hoonete energiatõhususeks antava abina ÜGEMi artikli 38a alusel, on toetuse määr suurettevõtjale kuni 35%, keskmise suurusega ettevõtjale kuni 45% ja mikro- või väikeettevõtjale kuni 50% abikõlblikest kuludest. Kui toetust antakse taastuvallikatest energia tootmiseks antava abina ÜGEMi artikli 41 alusel, on toetuse määr suurettevõtjale kuni 30%, keskmise suurusega

ettevõtjale kuni 40% ja mikro- või väikeettevõtjale kuni 50% abikõlblikest kuludest. Kui toetust antakse ressursitõhususe tagamiseks ja ringmajandusele ülemineku toetamiseks antava abina ÜGEMi artikli 47 alusel, on toetuse määr suurettevõtjale kuni 45%, keskmise suurusega ettevõtjale kuni 50% ja mikro- või väikeettevõtjale kuni 50% abikõlblikest kuludest.

Kui toetust antakse vähese tähtsusega abina, on maksimaalne toetuse määr kõigile toetuse taotlejatele olenemata nende suurusest kuni 50% abikõlblikest kuludest. Kui toetust antakse kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 145 lõikes 2 sätestatud juhul on maksimaalne toetuse määr samuti kuni 50% abikõlblikest kuludest.

Eelnõu § 5 lõikes 3 sätestatakse toetuse minimaalseks määraks 15% toetatava tegevuse abikõlblikest kuludest. Minimaalse võimaliku toetuse määra sätestamise eesmärk on tagada, et toetuse andmisega kaasneks ergutav mõju. Kui toetus moodustab toetatava tegevuse abikõlblikest kuludest vähem kui 15%, siis puudub toetusel ergutav mõju ja toetuse taotlejal on tõenäoliselt võimalik viia kavandatavad tegevused ellu ka ilma toetuseta.

Eelnõu § 5 lõikes 4 sätestatakse toetuse maksimaalne suurus. Toetuse maksimaalne suurus kogu strateegiakava programmiperioodi (2023–2027) jooksul on 2 500 000 eurot ühe toetuse taotleja kohta.

Eelnõu § 5 lõikes 5 sätestatakse, et ühte kontserni kuuluvad ettevõtjad või konkurentsiseaduse (edaspidi *KonkS*) § 2 lõike 4 tähenduses valitseva mõju kaudu üksteisega seotud ettevõtjad loetakse üheks toetuse taotlejaks ning nad ei saa kokku taotleda toetust rohkem kui 2 500 000 eurot strateegiakava perioodil. Näiteks kui kontserni A (emaettevõtja) kuuluvad ettevõtjad B (tütarettevõtja) ja C (tütarettevõtja). Ettevõtja A (emaettevõtja) ja ettevõtja B (tütarettevõtja) soovivad nimetatud toetust taotleda. Ettevõtja A ja ettevõtja B mõlemad taotleavad toetust 2 000 000 eurot. Kui ettevõtjale A määrati juba toetust 2 000 000 euro ulatuses, siis ettevõtjale B saab maksimaalset määrata toetust 500 000 euro ulatuses, sest nad loetakse üheks ettevõtjaks. Kui näiteks ühte kontserni kuuluv üks ettevõtja taotleb toetust 1 250 000 euro ulatuses ja samasse kontserni kuuluv teine ettevõtja taotleb samuti 1 250 000 eurot, siis täidavad nad maksimaalse 2 500 000 euro suuruse toetuse nõude, sest selle määruse tähenduses loetakse nad üheks ettevõtjaks, kellele kohaldub maksimaalne 2 500 000 euro suurune toetus.

Ühte kontserni kuuluvate ettevõtjate osas kohaldatakse äriseadustiku (ÄS) §-i 6, mille kohaselt, kui üks äriühing on teises äriühingus osanik või aktsionär ning omab seal häälteenamust, nimetatakse osalevat ühingut emaettevõtjaks ja ühingut, kus ta osaleb, tütarettevõtjaks. Emaettevõtja tütarettevõtjaks on ka ühing, kus häälteenamus on teisel tütarettevõtjal või tütarettevõtjatel üksinda või koos emaettevõtjaga. Tütarettevõtjaks on ka ühing, kus teine ühing (emaettevõtja) omab selle osaniku või aktsionärina lepingu alusel või ilma selleta valitsevat mõju. Emaettevõtja koos tütarettevõtjatega moodustab kontserni. Kontsern ei ole piiratud Eesti Vabariigi territooriumiga.

KonkS § 2 lõike 4 tähenduses valitsevat mõju omavad ettevõtjateks on ettevõtjad, kelledest üks omab teise suhtes KonkS § 2 lõike 4 mõistest valitsevat mõju. KonkS § 2 lõike 4 kohaselt on valitsev mõju võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja aktsiate või osade omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses:

- 1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või
- 2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest.

Eelnõu § 5 lõige 6 sätestab tingimuse, millele vähese tähtsusega abi saajad peavad vastama. Vähese tähtsusega abi puhul ei tohi ühele ettevõtjale antava vähese tähtsusega abi kogusumma mis tahes kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul ületada vähese tähtsusega abi ülemmäära 300 000 eurot. Kui toetuse taotleja vähese tähtsusega abi maht on ületatud, ei ole võimalik komisjoni vähese tähtsusega abi määrust (EL) 2023/2831 kohaldada.

Eelnõu § 5 lõige 7 sätestab, et vähese tähtsusega abi suuruse arvestamisel loetakse üheks ettevõtjaks sellised ettevõtjad, kes on omavahel seotud komisjoni määruse (EL) 2023/2831 artikli 2 lõike 2 kohaselt:

- a) ettevõtte omab teises ettevõttes aktsionäride või osanike häälteenamust;
- b) ettevõttel on õigus ametisse määrata või ametist vabastada enamikku teise ettevõtte haldus-, juht- või järelevalveorgani liikmetest;
- c) ettevõttel on õigus rakendada teise ettevõtte suhtes valitsevat mõju vastavalt teise ettevõttega sõlmitud lepingule või selle asutamislepingule või põhikirjale;
- d) ettevõtte, mis on teise ettevõtte aktsionär või osanik, kontrollib vastavalt kokkuleppele teiste aktsionäride või osanikega üksi sellise ettevõtte aktsionäride või osanike häälteenamust.

Eelnõu § 5 lõige 8 sätestab, et toetuse andmisel võetakse arvesse ÜGEMi artiklis 8 ja komisjoni määruse (EL) 2023/2831 artiklis 5 sätestatud riigiabi kumuleerimise reegleid.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse abikõlblikud kulud.

Eelnõu § 6 lõikes 1 sätestatakse, et abikõlblikud on toetatava tegevuse elluviimiseks vajalikud kulud, mis on tehtud sihtotstarbeliselt, mõistlikult ja majanduslikult soodsaimal viisil ning on tehtud kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikliga 73 ja on vajalikud toetuse eesmärgi saavutamiseks. See tähendab, et kulud, mille kohta toetust taotletakse, peavad olema majanduslikult otstarbekad ja vajalikud toetuse eesmärgi saavutamiseks. Samuti ei tohi kavandata ja tehtava kulud olla põhjendamatult kõrged võrreldes tavaliselt sarnase tegevuse eest tasutava hinnaga. Nimetatud nõude eesmärgiks on tagada kasutatava toetusraha otstarbekas ja säästlik kasutamine.

Eelnõu § 6 lõikes 2 sätestatakse, et kui toetust taotletakse ehitise ehitamiseks, siis on abikõlblikeks kuludeks ehitise püstitamise, rajamise, paigaldamise, laiendamise ja rekonstrueerimise kulu. Samuti loetakse ehitise ehitamise puhul abikõlblike kulude hulka ka ehitusseadustiku alusel tehtava omanikujärelevalve kulud, kuid üksnes selle hoone või rajatise puhul, mille ehitamiseks toetust taotletakse.

Ehitamine hõlmab ehitise ehitamist koos selle oluliste osadega. Ehitise olulised osad on tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 55 lõike 1 kohaselt asjad, millest see ehtis on ehitatud või mis on sellega püsivalt ühendatud ja mida ei saa eraldada ehitist või eraldatavat asja oluliselt kahjustamata. See tähendab, et ehitise olulised osad on asjad, millela hoonet ei saaks tavaarusaama kohaselt käsitada valmisolevana ehk terviklikuna.

Ehitise omanikujärelevalvet on täpsemalt selgitatud ehitusseadustiku §-s 20. Omanikujärelevalve on oluline, sest ehtis peab olema projekteeritud ja ehitatud hea ehitustava ning ehitamist ja ehitusprojekti käsitlevate õigusaktide kohaselt ega või tekitada ohtu inimese elule, tervisele, varale või keskkonnale.

Eelnõu § 6 lõike 3 kohaselt, kui toetust taotletakse seadme soetamiseks, siis loetakse abikõlblike kulude hulka seadme soetamise, selle kohaletoomise, paigaldamise, seadistamise või müüja poolt selle kasutamise väljaõppe kulu, näiteks kui seadme eripära tõttu saab seda paigaldada üksnes seadme müüja või kvalifitseeritud spetsialist. Kui seadme kasutamine eeldab selle müüja või paigaldaja poolset esialgset väljaõpet, sealhulgas tutvustust, siis ka need kulud on abikõlblikud. Lisaks loetakse abikõlblike kulude hulka soetatava seadme kasutamiseks vajaliku tarkvara ja riistvara soetamise ja selle paigaldamise või seadistamise kulu. Abikõlblike kulude hulka ei loeta tarkvara ja riistvara soetamist ilma seadme soetamiseta.

Eelnõu § 6 lõike 4 kohaselt on olemasoleva töötlemisettevõtte omandamise korral abikõlblikud ehitise ja selle juurde kuuluvate oluliste osade soetamise kulu ning töötlemisettevõtte (ehitise) juurde kuuluva seadme soetamise ja selle kasutamiseks vajaliku tarkvara või riistvara soetamise

kulu. Seega toetatakse töötlemisettevõtte soetamist terviklahendusena ehk funktsionaalselt ja tehniliselt seotud seadmete ja ehitiste kogumi soetamist. Olemasoleva töötlemisettevõtte omandamise korral ei loeta abikõlblike kulude hulka seadme paigaldamise ja seadistamise kulu, kuna seadmed on olemasoleva töötlemisettevõtte puhul juba paigaldatud ja seadistatud. Kui aga toetust taotletakse seadme soetamiseks, siis on see eelnõu § 4 lõike 1 punktis 2 nimetatud tegevus, mille abikõlblike kulud on sätestatud eelnõu § 6 lõikes 3. Olemasoleva töötlemisettevõtte omandamist on täpsemalt selgitatud eelnõu § 4 lõike 1 punkti 3 selgitava osa juures.

Eelnõu § 6 lõike 5 kohaselt on kasutatud seadme soetamise kulu abikõlblik, kui toetuse taotleja on mikro- või väikeettevõtja ja kasutatud seade on taotluse esitamise hetkel toodetud vähem kui viis aastat tagasi, selle soetamiseks ei ole kasutatud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest ega muud tagastamatut riigiabi ning selle hind ei ületa selle turuväärtust ja on uue samaväärse seadme hinnast madalam.

Kasutatud seadme soetamise võimaldamisega vähendatakse nõudlust uue seadme järele, mis omakorda vähendab näiteks nende tootmiseks vajaminevat energiakasutust, heitkoguseid ja tootmise jäätme hulka. Näiteks on kasutatud seadmel võrreldes uue samaväärsega madalam hind, mis võimaldab toetuse taotlejal seda seadet soetada ka olukorras, kus uue samaväärse seadme soetamine ei oleks toetuse taotlejale jõukohane. Kasutatud seadme puhul kontrollitakse üldjuhul seadme vanust tootja tehnilise passi andmete, ostu-müügilepingute, tootja poolt väljaantud garantiidokumentide, müüja kinnituste jms dokumentatsiooni kaasabil.

Eelnõu § 6 lõike 6 kohaselt on abikõlblik ka toetuse abil elluviidava tegevuse ja strateegiakavaga seotud tähistamiseks kasutatava sümboli ja teavitustegevuse kulu ehk EAFRD fondi vahenditest objektide tähistamise maksumus loetakse abikõlblike kulude hulka. Toetuse saajal on kohustus näidata avalikkusele, et tegemist on EAFRD toetuse abil elluviidava tegevusega, kasutades selleks ettenähtud sümboleid ja teavitustegevusi. Millised sümboleid ja millisel moel tuleb kasutada ja milliseid teavitustegevusi teha, on sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/129¹² II ja III lisas.

Eelnõu § 6 lõikes 7 on selgitatud, millised kulud ei ole abikõlblikud.

Näiteks on mitteabikõlblikud maa soetamiseks tehtud kulutused, käibemaks, riigilõiv, trahv, finantskaristus ja vaide ning kohtumenetluse korral menetluskulud; mitmesugused tegevus- ja üldkulud, näiteks remondi-, rendi-, üüri-, side-, reklaami- ja koolituskulu, samuti kulutused õigusteenusele või raamatupidamisteenusele või muud kulud, mis ei ole toetatava tegevuse elluviimisega otseselt seotud kulud. Abikõlblik ei ole ka toetuse taotlemiseks ettevalmistava töö tegemiseks tehtud kulu nt eksperdihinnangu tellimine, äriplaani koostamine, turu-uuringu teostamine.

Mitteabikõlblik kulu on ka tasu toetuse taotleja enda ja tema töötaja tehtud töö eest. Kui erinevad veo- või sõidukulud ei ole seotud materiaalse vara veo, paigaldamisega või seadistamisega, siis ei ole need kulud ka abikõlblikud. Eesmärk on vältida olukordi, kus soetatava materiaalse vara veokulusid nii-öelda peidetakse seadme hinna sisse. Samuti on mitteabikõlblik veovahendi ning selle haagise soetamise kulu, välja arvatud veovahendile paigaldatava sellise seadme soetamise kulu, mille eripära tuleneb toetuse taotleja töödeldavast tootest (nt haagisele ehitatud suitsuahi).

Mitteabikõlblikuks kuluks loetakse ka liisingumakse, kui liisinguandja ei ole krediidasutuste seaduse alusel tegutsev krediidi- või finantseerimisasutus.

---

¹² Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/129, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 kohaseid õliseemnete, puuvilla ja veinivalmistamise kõrvalsaadustega seotud sekkumisviise ning liidu toetuse ja ÜPP strateegiakavadega seotud teavitamis-, avalikustamis- ja nähtavusnõudeid käsitlevad normid (ELT L 20, 31.01.2022, lk 197–205).

Vastavalt sellele, millise riigiabi aluse kohaselt toetust antakse, võib mitteabikõlblike kulude loetelu olla laiem. Näiteks ei tohi riigiabi andmisega seondult ÜGEMi artikli 36, 38 või 38a alusel abi anda, kui investeeringud tehakse selleks, et viia ettevõtja tegevus kooskõlla liidu kehtivate normatiividega. Seetõttu on kõik sellised investeeringud mitteabikõlblikud.

Topeltrahastamise vältimiseks on mitteabikõlblik kulu, mille kohta on toetuse taotleja juba saanud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisabi vahenditest või muud tagastamatut riigiabi. Eelkõige on siinkohal mõeldud teisi strateegiakava alusel antavaid toetusi või struktuurifondide vahenditest saadud abi ja toetusi.

Mitteabikõlblikuks kuluks loetakse toetatava tegevuse elluviimise seisukohast põhjendamatut kulu. Kulu loetakse üldjuhul põhjendatuks, kui kulu on sobiv, vajalik ja tõhus taotluse rahuldamise otsuses või toetuse andmise tingimustes ette nähtud tulemuse saavutamiseks ning see tekib taotluse rahuldamise otsuses või toetuse andmise tingimustes nimetatud toetatavate tegevuste käigus.

Samuti on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2021/2115 artikli 73 lõikes 3 kulud, mis on mitteabikõlblikud nagu näiteks põllumajandustoodete tootmise õiguste ostmise, maa ostmise, loomade ost.

Eelnõu §-s 7 on sätestatud nõuded kulude mõistlikkuse tõendamiseks, mis puudutavad toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara maksumust.

Eelnõu § 7 lõikes 1 sätestatakse, et toetuse taotleja peab korraldama ostumenetlust, et välja selgitada toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara mõistlik maksumus. Ostumenetlus korraldatakse olenevalt tellitava töö või teenuse või soetatava vara maksumuse suurusest, kas üksteisest sõltumatute hinnapakkujate käest vähemalt kolme võrreldava hinnapakumuse küsimise kaudu või elektrooniliselt riigihangete registris.

Eelnõu § 7 lõikes 2 sätestatakse piir, mille puhul peab toetuse taotleja tellitava töö või teenuse või soetatava vara hankimiseks võtma vähemalt kolm võrreldavat hinnapakumust. Selliseks piiriks on 20 000–100 000 eurot. Seega kui toetuse taotleja soovib toetatava tegevuse raames tellida tööd või teenust või soetada vara, mille käibemaksuta maksumus ületab 20 000 eurot, kuid jääb alla 100 000 euro, siis peab ta küsima üksteisest sõltumatute hinnapakkujate käest vähemalt kolm võrreldavat hinnapakumust. Sõltumatute hinnapakkujate all mõeldakse selliseid ettevõtteid või isikuid, kes ei ole omavahel seotud, st neil ei ole mingit seost üksteisega, nagu näiteks samasse kontserni kuulumine või ühine juhtimine. Toetuse taotleja ei tohi tugineda ainult ühe hinnapakumuse hinnale, vaid peab võrdlema erinevaid hinnapakumusi, et saada võimalikult õiglane hind. See tagab, et elluviidava tegevuse maksumus on mõistlik ja vastab turutingimustele. Üksteisest sõltumatute hinnapakkujate käest küsitakse vähemalt kolm võrreldavat hinnapakumust üksnes juhul, kui toetuse taotleja ei ole kohustatud eelnõu § 7 lõike 1 sätestatud kohaselt läbi viima ostumenetlust riigihangete registris (ostumenetlus viiakse läbi riigihangete registris, kui elluviidava töö või teenuse või soetatava vara eeldatav abikõlblik käibemaksuta maksumus on 100 000 eurot või sellest suurem). Saadud hinnapakumused peavad olema võrreldavad.

Eelnõu § 7 lõikes 3 sätestatakse, et toetuse taotleja võib küsida alla kolme hinnapakumuse, kui kolme hinnapakumuse küsimine ei ole objektiivselt võimalik. Üldjuhul on konkureerivate hinnapakumuste küsimine ja ostumenetluse korraldamine riigihangete registris vajalik, et tagada läbipaistvus, võrdne kohtlemine ja konkurents. Objektiivselt põhjendatuks loetakse näiteks olukorda, kui turul puudub asjaomase töö, teenuse või vara pakkujate paljususe (näiteks juhul, kui hinnapakumust küsitakse väga uuenduslikul tehnoloogial põhineva seadme kohta või tegemist on eritellimusel valmistatud seadmega). Küll aga peab toetuse taotleja vajadusel selgitama ja põhjendama, miks oli võimatu või ebapraktiline küsida konkureerivaid hinnapakumusi või jätta korraldamata ostumenetlus riigihangete registris.

Eelnõu § 7 lõige 4 sätestab, milliseid andmeid peab hinnapakkmus sisaldama, kui toetuse taotleja küsib lõike 2 kohaselt võrreldavad hinnapakkmused. Hinnapakkmus peab sisaldama toetuse taotleja nime, hinnapakkuja nime, registrikoodi ja kontaktandmeid, hinnapakkmuse väljastamise kuupäeva ning töö, teenuse või vara üksikasjalikku kirjeldust ning käibemaksuta ja käibemaksuga maksumust ning vajadusel ka tehniliste tingimuste loetelu, mis osutub tehnilisele spetsifikatsioonile.

Eelnõu § 7 lõikes 5 sätestatakse, milliseid andmeid peab sisaldama hinnapakkmus, kui toetuse taotleja taotleb toetust ehitise ehitamiseks. Kui materiaalse vara soetamisel võib toetuse taotleja küsida hinnapakkmusi vabas vormis, siis ehitise ehitamise korral on ette nähtud, millised andmed peavad toetatava tegevuse (ehitise ehitamise) hinnapakkmuses kajastuma. Sellisteks andmeteks on ehitise nimetus; ehitise ehitisregistri kood; selle katastriüksuse katastritunnus, millel ehtis paikneb või millele kavandatakse ehtis ehitada; ehitise üldkulud ja vastava kululiigi olemasolu korral ehitise ja välisrajatiste kulud, aluse- ja vundamendikulud, kandetarindite kulud, fassaadielementide kulud, katusekulud, ruumitarindite kulud, pinnakatete kulud, tehnosüsteemide kulud, ehitusplatsi korralduskulud ja ehitusplatsi üldkulud.

Eelnõu § 7 lõike 6 kohaselt kui toetuse taotleja taotleb toetust ehitise ehitamiseks, koostab PRIA selleks vajaliku hinnapakkmuse vormi vastavalt eelnõu § 7 lõikes 5 sätestatule ning avaldab selle oma veebilehel.

Eelnõu § 7 lõikes 7 sätestatakse, et kui toetust taotletakse olemasoleva töötlemisettevõtte omandamiseks (eelnõu § 4 lõike 1 punktis 3 nimetatud tegevus), siis hinnapakkmusi ei küsita, kuid toetuse taotleja peab küsima sõltumatu kutselise hindaja (kutsetunnistust kontrollitakse kutseregistrist) käest vara (kinnisvara koos materiaalse varaga) hindamisaruande, millest peab selguma töötlemisettevõtte tegelik turuväärtus. Sõltumatuks kutseliseks hindajaks loetakse vastava kutsetunnistusega erapooletut eksperti, kes määrab vara turuväärtuse, olles sõltumatu toetuse taotlejast. Hindamisel tuleb lähtuda hindamise headest tavadest ja rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtetest. Hindamisaruanne tuleb koostada Eesti Kinnisvara Hindajate Ühingu Heade Tavade Koodeksit arvestades ja vajaduse korral võib kaasata hindamisse teise eriala ekspert.

Eelnõu § 7 lõikes 8 sätestatakse, et kui toetust taotletakse kasutatud seadme (eelnõu § 6 lõige 5) soetamiseks, peab toetuse taotleja olema küsinud vähemalt ühe hinnapakkmuse kasutatud seadme kohta ja vähemalt kaks hinnapakkmust uue samaväärse seadme kohta.

Eelnõu § 7 lõike 9 kohaselt peab toetuse taotleja hinnapakkmuste küsimisel hoiduma huvide konfliktist. Huvide konfliktina käsitatakse olukorda, kus toetuse taotlejal või tema nimel tegutseval isikul, sealhulgas töötajal, juhatuse liikmel või muul pädeval esindajal, kes on kaasatud ostumenetluse ettevalmistamiseks või korraldamisse või kes võib muul moel mõjutada selle ostumenetluse tulemust, on finantsalaseid, majanduslikke või muid isiklikke huvisid, mida võib käsitada tema erapooletust ja sõltumatust kahjustavatena.

Nimetatud piirangutega püütakse vältida toetuse taotleja ja hinnapakkuja omavahelisest seotusest tingitud kokkuleppe tehinguid ja sellest tulenevat ebaausat konkurentsikeskkonda. Näiteks ei ole huvide konfliktist hoidutud olukorras, kus toetuse saaja juhatuse liige võtab hinnapakkmuse talle kuuluvalt äriühingult või olukorras, kus ostumenetlust läbi viiv toetuse taotleja töötaja esitab hinnapäringu talle kuuluvale äriühingule või äriühingule, mille juhatuses ta on. Huvide konflikti olemasolu eeldatakse, kui hinnapakkmune võetakse elukaaslaselt, abikaasalt või lähisugulaselt, neile kuuluvatelt äriühingutelt või äriühingutelt, kelle juhtorganiks nad on. Suurel määral aitab võimalikku huvide konflikti olukorda sisustada tulumaksuseaduse § 8 lõikes 1 sätestatud loetelu isikutest, kelle puhul tuleks üldjuhul huvide konflikti eeldada.

See säte kehtib vaid kolme hinnapakkumuse küsimise ostumenetluse korral. Kui ostumenetlus korraldatakse riigihangete registris, siis see säte ei kehti ehk lubatud on tööd, teenust või vara hankida endaga seotud isikutelt tulumaksuseaduse § 8 tähenduses.

Eelnõu § 7 lõikes 10 sätestatakse, et toetuse taotleja ei või eelnõu § 7 lõikes 2 sätestatud nõude eiramiseks jaotada osadeks toetatava tegevuse raames tellitavat tööd või teenust või soetatavat vara, mis on funktsionaalselt koos toimiv või vajalik sama eesmärgi saavutamiseks. Toetuse taotleja võib jaotada toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara osadeks, kui see on objektiivsetel põhjustel õigustatud.

Eelnõu §-s 8 sätestatakse nõuded riigihangete registris tehtava ostumenetluse kohta.

Eelnõu § 8 lõike 1 kohaselt peab toetuse taotleja korraldama toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara mõistliku maksumuse väljaselgitamiseks ostumenetluse riigihangete registris juhul, kui toetatava tegevuse prognoositav maksumus on 100 000 eurot või sellest suurem, olenemata sellest, kas toetuse taotleja on või ei ole hankekohuslane riigihangete seaduse (edaspidi *RHS*) mõistes.

Ostumenetluse läbiviimiseks kasutab toetuse taotleja menetlusliiki „toetuse saaja ost“ ja hankija alaliiki „toetuse saaja, kes ei ole hankija RHS-i tähenduses“. Ostumenetluse võib läbi viia ka peale PRIA toetuse rahuldamise otsuse tegemist, sellisel juhul esitab toetuse taotleja taotlemisel toetatava tegevuse maksumuse prognoosi. Nõude viia ostumenetlus läbi elektroonselt riigihangete registris eesmärk on tagada avalike vahendite kasutamine konkurentsi tingimustel ja ühiste ühiskondlike eesmärkide tulemuslikum toetamine. Riigihangete registris ostumenetluse korraldamine tagab läbipaistva protsessi, mis tähendab, et kõik huvitatud osapooled saavad näha, milliseid hankeid on välja kuulutatud, kes on pakkumusi teinud ja millised on pakkumuste tingimused.

Kasutusjuhendid, sh riigihangete registri kasutajajuhend toetuse saajatele, kes ei ole hankekohuslane RHS-i tähenduses, ja korduvad küsimused riigihangete registri kohta on kättesaadavad Rahandusministeeriumi veebilehel¹³. Üldjuhul kui ostumenetlus korraldatakse riigihangete registris, siis on lubatud tööd, teenust või vara hankida ka endaga või omavahel seotud isikutelt.

Eelnõu § 8 lõikes 2 sätestatakse, et juhul kui toetuse taotleja korraldab ostumenetluse pärast taotluse esitamist, tuleb tal toetatava tegevuse maksumuse väljaselgitamiseks koostada selle eeldatav prognoos.

Toetuse taotlemisel on toetuse taotlejal võimalik valida, kas ostumenetlus korraldatakse enne või pärast taotluse esitamist. Kui ostumenetlust enne taotluse esitamist korraldatud ei ole, siis esitab toetuse taotleja taotlemisel toetatava tegevuse kohta selle eeldatava maksumuse prognoosi. Prognoosis tuleb selgelt tõendada, millisel teel töö, teenuse või kauba hind saadi. Tõendiks võib olla näiteks hinnapakkumus, e-poe väljavõte, eksperthinnang, hinnakiri, informatsioon teenust või vara pakkuva ettevõtja veebilehelt. Lisatud informatsioon peab olema kontrollitav ja taasesitatav.

Väljamakstava toetussumma aluseks on ostumenetluse tulemusel kujunenud toetatava tegevuse hinnale vastav tehtud kulutuste tegelik hind. Väljamakstava toetussumma aluseks on seega tehtud kulude tegelikult hind ostumenetluse tulemusel saadud hinna piires, mis ei tohi omakorda olla taotletud toetuse summast suurem, millest tulenevalt peabki prognoos olema koostatud

---

¹³ Riigihangete registri kasutusjuhendid

<https://www.fin.ee/riigihanked-riigiabi-osalused/riigihanked/kasulik-teave-oigusaktid#toetuse-saaja-ost>.

realistlikult ning tuginema tegelikele asjaoludele. Toetus makstakse välja ainult toetatava tegevuse abikõlbliku kulu hüvitamiseks.

Eelnõu § 8 lõikes 3 sätestatakse, milliseid andmeid peab sisaldama prognoos ehitise ehitamise maksumuse kohta, kui toetuse taotleja korraldab ehitise ehitamise maksumuse väljaselgitamiseks ostumenetluse pärast taotluse esitamist. Ehitise ehitamise maksumuse prognoos peab sisaldama vähemalt järgmisi andmeid:

- 1) üldandmed ehitise kohta;
- 2) andmed ehitise põhikonstruktsiooni materjalide kohta;
- 3) ehitise maksumus, milles sisaldub välisrajatise kulu, aluse- ja vundamendikulu, kandetarindi kulu, fassaadielemendi kulu, katusekulu, ruumitarindi kulu, pinnakatte kulu, tehnosüsteemi kulu, ehitusplatsi korralduskulu ja ehitusplatsi üldkulu.

Ehitise ehitamise maksumuse prognoosi koostamine enne ostumenetlust riigihangete registris annab esmase teabe, milliseks võib kujuneda ehitise ehitamise maksumus ja millised on hetkel turuhinnad.

Eelnõu § 8 lõike 4 kohaselt koostab PRIA ehitise ehitamise maksumuse prognoosi vormi ja avaldab selle oma veebilehel.

Eelnõu § 8 lõikes 5 sätestatakse tingimused ostumenetluse korraldamisele riigihangete registris. Ostumenetluse riigihangete registris elektroonselt läbiviimise nõude eesmärk on tagada avalike vahendite kasutamine konkurentsi tingimustel ja ühiste ühiskondlike eesmärkide tulemuslikum toetamine. Seega on oluline lähendada RHS-i tähenduses hankijatele ja RHS-i tähenduses mittehankijatele seatud nõudeid, et võimalikult avatult ja läbipaistvalt läbi viia toetusega hüvitatavate kulude tegemise aluseks olevaid hankeid või oste.

Eelnõu § 8 lõikes 6 sätestatakse nõuded pakkumusele, ehk milliseid andmeid peab sisaldama pakkumus, kui ostumenetlus viiakse läbi riigihangete registris.

Eelnõu § 8 lõige 7 sätestab, et toetuse taotleja võib loobuda ostumenetluse korraldamisest riigihangete registris, kui see on objektiivselt põhjendatud, eelkõige kui turul puudub asjaomase töö, teenuse või vara pakkujate paljususe. Objektiivselt põhjendatuks loetakse näiteks olukorda, kui turul puudub asjaomase töö, teenuse või vara pakkujate paljususe nagu näiteks soetatav seade valmistatakse eritellimusel. Küll aga peab toetuse taotleja vajadusel selgitama ja põhjendama, miks oli võimatu või ebapraktiline jätta korraldamata ostumenetlus riigihangete registris.

Eelnõu § 8 lõikes 8 sätestatakse, et toetuse taotleja ei või jaotada riigihangete keskkonnas teostatavat ostumenetlust osadeks eesmärgiga eirata ostumenetluse teostamiseks kehtestatud korda või nõudeid, eriti kui toetatavaks tegevuseks on funktsionaalselt koos toimivad või sama eesmärgi saavutamiseks vajalikud asjad, teenused või ehitustööd. Toetuse taotleja võib jagada toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara osadeks üksnes juhul, kui selleks on objektiivsed põhjused, näiteks kui on tegu täiesti erinevate hangitavate tööde või teenustega, mida ei ole ühekorraga võimalik läbi viia.

Eelnõu §-s 9 sätestatakse, kes saab toetust taotleda.

Eelnõu § 9 lõike 1 kohaselt antakse toetust järgmistele isikule, kes vastab üldise grupierandi määruise I lisa artiklis 2 sätestatud mikro-, väike- või keskmise suurusega ettevõtja kohta esitatud nõuetele või kes on suurettevõtja ja kes on:

- 1) ELÜPS-i alusel tunnustatud tootjaorganisatsioon või tunnustatud tootjaorganisatsioonide liit;
- 2) tulundusühistu;
- 3) punktis 1 või 2 nimetatud tunnustatud tootjaorganisatsiooni, tunnustatud tootjaorganisatsioonide liidu või tulundusühistu valitseva mõju all olev äriühing.

Nagu eelnõu sissejuhatavas osas selgitatud, on tunnustatud tootjaorganisatsioon tulundusühistu, mis vastab tunnustamise nõuetele. Tunnustamise täpsemad nõuded, sealhulgas nõuded tootjaorganisatsioonile ja tootjaorganisatsioonide liidule ning nõuded tema põhikirja, liikmete arvu ning toodangu koguse ja väärtuse kohta on kehtestatud Regionaal- ja põllumajandusministri määrusega nr 49 „Tootjaorganisatsiooni ja tootjaorganisatsioonide liidu tunnustamine.“ Sellest tulenevalt eelnõus tunnustatud tootjaorganisatsioonile ja tunnustatud tootjaorganisatsioonide liidule toetuse taotlemiseks täiendavaid nõudeid ei kehtestata.

KonKS § 2 lõike 4 kohaselt on valitsev mõju võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja aktsiate või osade omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses:

- 1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või
- 2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest.

Toetust antakse taotlejale, kes vastab ÜGEMi I lisa artiklis 2 sätestatud mikro-, väike- või keskmise suurusega ettevõtja nõuetele või kes on suurettevõtja. Mikroettevõtjateks loetakse ettevõtjad, kes annavad tööd alla 10 inimesele ja kelle aastakäive või aastabilansi kogumaht ei ületa kahte miljonit eurot. Väikeettevõtjateks loetakse ettevõtjad, kes annavad tööd alla 50 inimesele ja kelle aastakäive või aastabilansi kogumaht ei ületa 10 miljonit eurot. Keskmise suurusega ettevõtjateks loetakse ettevõtjad, kellel on alla 250 töötaja ja kelle aastakäive ei ületa 50 miljonit eurot või aastabilansi kogumaht ei ületa 43 miljonit eurot. Suurettevõtjad on ettevõtjad, kes ei vasta nimetatud komisjoni määrmises sätestatud kriteeriumidele – ehk neil on 250 ja enam töötajat ning nende aastakäive ületab 50 miljonit eurot või aastabilansi kogumaht ületab 43 miljonit eurot. Suurettevõtjale käesoleva määrmise tähenduses ülempiiri töötajate arvule ega aastakäibe suurusele või aastabilansi kogumahule ei sätestata. Ettevõtja suuruse määramisel on üldjuhul aluseks äriregistrist kättesaadavad majandusaasta aruanded.

Eelnõu § 9 lõike 2 kohaselt, kui toetust taotleb tulundusühistu, kellel on vähemalt viis liiget, kes ei ole üksteisega valitseva mõju kaudu seotud konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses ning kelle taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta põllumajandustoodete müügitulu taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal oli vähemalt järgmine:

- 1) piima- ja piimatoodete sektoris vähemalt 1 000 000 eurot;
- 2) teraviljasektoris vähemalt 1 000 000 eurot;
- 3) punktides 1 ja 2 nimetatata sektoris vähemalt 100 000 eurot.

Tulundusühistuseaduse § 4 kohaselt võib ühistu asutada vähemalt kaks isikut. Võttes arvesse toetuse andmise eesmärki, milleks on põllumajandustootjate omavahelise koostöö soodustamine, antakse selle eelnõu raames toetust tulundusühistule, kellel on vähemalt viis liiget. Alla viie liikmega tulundusühistul ei ole tõenäoliselt olulist turujõudu, et aidata kaasa põllumajandustootjate positsiooni parandamisele toidutarneahelas ja suurendada konkurentsivõimet.

Kuna Eestis on nii ühistuline tegevus kui ka põllumajanduses tegutsevate tulundusühistute müügitulud erinevates sektorites väga erinevad, siis lähtuti põllumajandustoodete müügitulu kehtestamisel iga sektori hetkeolukorrast. 2022. aastal Põllumajandusuuringute Keskuse avaldatud uuringust „Ülevaade põllumajandustootjate tulundusühistutest Eestis“ selgus, et enim põllumajanduslikke tulundusühistuid on registreeritud teraviljasektoris (64) ning piima- ja piimatootesektoris (21). Puu- köögiviljasektoris tegutseb vaid viis ja kartulikasvatases kaks tulundusühistut. Aktiivselt tegutsenud ühistute summaarne müügitulu oli 2020. aastal 311 miljonit eurot. Kogu müügitulust 47% teenisid teraviljasektoris kuuluvad ühistud ning 45% piimasektoris tegutsevad ühistud. Müügitulu liikme kohta arvutatuna näitas suuremaid

sissetulekuid samuti peamistes põllumajandustootmise tegevusvaldkondades: piimasektoris teeniti ühe liikme kohta müügitulu 318 738 eurot ning teraviljasektoris 256 247 eurot.

Põllumajanduslikud tooted selle määruse tähenduses on ELTL-i I lisas nimetatud tooted, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustooted ning jõulupuud, ning nende töötlemisel saadud I lisaga hõlmatud või I lisaga hõlmamata tooted. Kalandus- ja vesiviljelustoodete müügist saadavat tulu ei loeta toetuse taotleja põllumajandustoodete müügituluks. ELTL-i I lisas nimetatud toodete töötlemisel saadud tooted loetakse põllumajandustoodeteks ka siis, kui need ei ole ELTL-i I lisas nimetatud tooted. Töötlemisel saadud põllumajanduslikud tooted võivad olla ka näiteks valmistoidukaubad, loomanahk, vill, käpikud, kasukad, sulepadjad jms tooted, kuid nende tooraineks peab valdavas osas olema ELTL-i I lisas nimetatud toode, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustooted. Töötlemisel saadud põllumajanduslikul tootel peab olema ilmne seos toetuse taotleja põllumajandusliku tegevusega. Põllumajandustoodete hulka ei saa lugeda töötlemisel saadud tooteid, mis sisaldavad toorainena vaid vähesel määral ELTL-i I lisas nimetatud tooteid. Nii näiteks ei loeta siia gruppi kuuluvaks tekstiilmaterjalist esemeid, millele on lisatud kaunistuseks omatoodetud villast narmaid, või puitmööblit, millele on lisatud omakasvatatud lamba nahast elemente, ja muid selliseid tooteid.

See tähendab, et omatoodetud põllumajandustooted on seotud ELTL I lisas nimetatud toodete tootmisega. Näiteks ELTL I lisas nimetatud toodete hulka kuulub enamus taime- või loomakasvatustes toodetavatest toodetest. Termin „omatoodetud“ on samastatav terminiga „omakasvatatud“. Toote seos toetuse taotleja põllumajandusliku tootmistgevusega peab olema ilmne. Põllumajandustootjaks ei loeta isikut, kes tegeleb üksnes põllumajandustoodete vahendamisega.

Strateegiakava kohaselt loetakse põllumajanduslikuks tootmiseks põllumajandustoodete kasvatamist või tootmist, sealhulgas saagikoristust, põllumajandusloomade aretamist ja pidamist, lühikese raieringiga madalmetsa kasvatamist. Põllumajandustoodete esmamüügiks ettevalmistamine on näiteks omatoodetud toote puhastamine (sh pesemine), sorteerimine, säilitamine ja pakkimine.

Eelnõu § 9 lõikes 3 sätestatakse erisus, et põllumajandustoodete müügitulu arvestamisel lamba- ja kitsekasvatusektoris või puu- ja köögiviljasektoris tegutsevate tulundusühistute puhul võib liita tulundusühistu vähemalt viie sõltumatu liikme taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta asjaomase müügitulu. Sätte eesmärk on anda lamba- ja kitsekasvatusektori või puu- ja köögiviljasektori tulundusühistutele müügitulu nõude täitmisel rohkem paindlikkust, kuna need sektorid on olulised väiksemad ja nendes tegutseb vähem tootjaid, millest tulenevalt on tulundusühistute müügitulud võrreldes suuremate sektorite müügituludega tunduvalt madalamad.

Lisaks on lamba- ja kitsekasvatusektori ja puu- ja köögiviljasektori tulundusühistu liikmetel välja kujunenud pikaajased turustuskanalid, mis tähendab, et põllumajanduslikke tooteid ei müüda ühiselt läbi tulundusühistu vaid eraldiseisvalt.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse nõuded toetuse taotlejale.

Eelnõu § 10 lõige 1 sätestab, et toetuse taotleja riikliku maksu võlg, sealhulgas maksuhalduri haldusaktiga kindlaks määratud intress, peab olema väiksem kui 100 eurot või tema riikliku maksu võla tasumine peab olema ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral peab olema maksuvõlg, mille tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas.

Maksukorralduse seaduse (MKS) § 32 kohaselt on maksuvõlg maksukohustulase poolt tähtpäevaks tasumata jäetud maksusumma, tähtpäevaks tasumata jäetud maksusummalt arvestatud intress ning tollivõlast tulenev tähtpäevaks tasumata maksusumma ja sellelt arvestatud intress.

Eeltoodud sätte eesmärk on tagada, et toetust saavad vaid need toetuse taotlejad, kes on oma kohustused riigi ees täitnud. Toetust antakse üksnes neile, kes on majanduslikult jätkusuutlikud. ELÜPS-i § 28 lõike 3 punkti 1 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata, kui toetuse taotleja ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele. Seega on PRIA-l õigus kontrollida kogu taotluste menetlemise ajal ja enne toetuse väljamaksmist toetuse taotleja ja toetuse saajal riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolu korral selle ajatust ja maksete tähtaegset tasumist.

Eelnõu § 10 lõike 2 kohaselt ei saa toetuse taotleja toetust, kui tema suhtes on algatatud likvideerimismenetlus või on nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutine pankrotihaldur või on välja kuulutatud pankrot või on algatatud sundlõpetamine või on kehtiv äriregistrist kustutamise hoiatus.

Pankrotiseaduse § 1 lõigete 2 ja 3 kohaselt on võlgnik maksejõuetu, kui ta ei suuda rahuldada võlausaldaja sissenõutavaks muutunud nõuet ja see suutmatuse ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine ning juriidilisest isikust võlgnik on maksejõuetu ka siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Kohustustena arvestatakse ka nõudeid, mis ei ole muutunud sissenõutavaks. PRIA kontrollib toetuse taotleja ja toetuse saaja suhtes võimaliku algatatud likvideerimismenetluse või ajutise pankrotihalduri või väljakuulutatud pankrotiotsuse olemasolu ametlikust võrguväljaandest Ametlikud Teadaanded.

Eelnõu § 10 lõige 3 sätestab, et toetuse taotleja peab olema riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisvahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tähtajal tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral tasunud tagasimaksed ettenähtud summas, sealhulgas täitnud Euroopa Komisjoni eelneva otsuse alusel tehtud korralduse ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks tunnistatud abi tagasimaksmise kohta. Selle nõude eesmärgiks on maandada riigile lisanduvate rahaliste kohustuste (rikkumiste tagasimaksed) tekkimise riski ning tagada vahendite kasutamise sihtotstarbelisus ja jätkusuutlikkuse suurendamine.

Eelnõu § 10 lõige 4 sätestab, et kui toetuse taotleja on riigiabi saaja, ei tohi ta olla raskustes olev ettevõtja ÜGEMi artikli 2 punkti 18 tähenduses. Samuti ei tohi toetuse taotlejal, kes on riigiabi saaja, olla täitmata sama määruse artikli 1 lõike 4 punktis a nimetatud korraldus ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks tunnistatud riigiabi tagasimaksmise kohta.

Raskustes olev ettevõtja on ettevõtja, kellel on ÜGEMi artikli 2 punkti 18 kohaselt vähemalt üks järgmistest tunnustest:

a) kui on tegemist piiratud vastutusega äriühinguga (välja arvatud VKE, mis on eksisteerinud vähem kui kolm aastat, või riskifinantseerimisabi puhul VKE, mis vastab artikli 21 lõike 3 punktis b märgitud tingimusele ja mis kvalifitseerub riskifinantseerimisinvesteeringu saamiseks pärast valitud finantsvahendaja hoolsuskohustuse menetlust), mis on akumulbeeritud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma märgitud osa- või aktsiakapitalist. Nii on see juhul, kui akumulbeeritud kahjumi mahaarvamine reservidest (ning kõikidest muudest elementidest, mida üldiselt peetakse äriühingu omavahendite osaks) annab negatiivse kogusumma, mis ületab pool märgitud aktsiakapitalist. Käesoleva sätte tähenduses osutab „piiratud vastutusega äriühing” eelkõige sellistele äriühingu liikidele, mida on nimetatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/34/EL I lisas, ning „aktsiakapital” hõlmab vajaduse korral mis tahes ülekursi.

b) kui on tegemist äriühinguga, kus vähemalt mõnel liikmel on piiramatu vastutus äriühingu võlgade eest (välja arvatud VKE, mis on eksisteerinud vähem kui kolm aastat, või riskifinantseerimisabi puhul VKE, mis vastab artikli 21 lõike 3 punktis b sätestatud tingimusele ja mis kvalifitseerub riskifinantseerimisinvesteeringu saamiseks pärast valitud finantsvahendaja hoolsuskohustuse menetlust) ja mis on akumulbeeritud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma raamatupidamises näidatud kapitalist. Käesoleva sätte tähenduses osutab „äriühing, kus vähemalt mõnel liikmel on piiramatu vastutus äriühingu võlgade eest” eelkõige sellistele äriühingute liikidele, mida on nimetatud direktiivi 2013/34/EL II lisas.

c) kui asjaomase ettevõtja suhtes on võlausaldajate soovil algatatud kõiki võlakohustusi hõlmav

maksejõuetusmenetlus või ettevõtja vastab siseriikliku õiguse kohaselt kõiki võlakohustusi hõlmava maksejõuetusmenetluse kohaldamise kriteeriumidele.

d) kui ettevõtja on saanud päästmisabi ja ei ole laenu veel tagasi maksnud või garantiid lõpetanud, või on saanud ümberkorraldusabi ning ettevõtja suhtes kohaldatakse jätkuvalt ümberkorralduskava.

e) ettevõtja puhul, mis ei ole VKE, kui viimase kahe aasta jooksul:

1) ettevõtja arvestuslik finantsvõimendus on olnud suurem kui 7,5 ja

2) ettevõtte EBITDA suhe intressimaksete kattevarasse on olnud alla 1,0.

Eelnõu § 10 lõige 5 sätestab, et toetuse taotlejal ei tohi olla kehtivat karistust loomakaitseseaduse §-s 66¹ – loomapidamisnõuete rikkumine, 66² – looma suhtes lubamatu teo toimepanemine, 66⁵ – looma vedamise kohta esitatavate nõuete rikkumine, 66⁶ – looma tapmise või hukkamise kohta esitatavate nõuete rikkumine või 66⁷ – looma ravimise ja muu veterinaarse menetluse nõuete rikkumine, veterinaarseaduse §-s 97 – looma pidamise, sealhulgas bioturvalisuse veterinaarnõuete rikkumine, 104 – loomataudi kahtlusest ja diagnoosimisest, sealhulgas peetavate loomade ulatuslikust haigestumisest ja hukkumisest, teavitamise nõuete rikkumine, 105 – eriti ohtliku loomataudi ohu, kahtluse ja puhkemise korral loomataudi tõrjeks rakendatavate meetmete eiramine ning loomatauditõrje nõuete rikkumine või 106 – kohustuslikult tõrjutava ja vajaduspõhiselt tõrjutava loomataudi ennetamiseks ja tõrjeks rakendatavate meetmete eiramine ning loomatauditõrje nõuete rikkumine, väetiseseaduse §-s 37 – väetise koostise nõuete rikkumine ja mittenõuetekohase väetise käitlemine, jäätmeseaduse §-s 120 – jäätmete tekke vältimise, jäätmehoolduse ja jäätmealase arvestuse pidamise nõuete rikkumine, 120¹ – jäätmete käitlemise nõuete rikkumine, 120² – jäätmete käitlemine registreeringuta ja registreeringu nõuete rikkumine, 126 – segaolmejäätmete sortimise nõuete ja jäätmete ladestamise tingimuste rikkumine ning selliste jäätmete ladestamine, mille ladestamine on keelatud või 126⁴ – jäätmete põletamine ja keskkonda viimine väljaspool jäätmekäitluskohta, toiduseaduse §-s 53¹ – toidu käitlemine ettevõttes, milles toidu käitlemiseks on vajalik teatamiskohustuse täitmine ning tegevusluba, 53² – toidu suhtes esitatud nõuete rikkumine, 53³ – toidu käitlemise ning toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud materjalide ja esemete kohta esitatud nõuete rikkumine, 53⁵ – teabe esitamise nõuete rikkumine või 53⁶ – toidu kohta valeandmete esitamine, söödaseaduse §-s 33 – sööda kohta esitatavate nõuete rikkumine, 34 – sööda märgistamise nõuete rikkumine või 35 – sööda käitlemise ja söötmise nõuete rikkumine eest või 36¹ – teatamiskohustuse rikkumine, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhimissüsteemi seaduse §-s 53 – keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise nõude eiramine ega karistusseadustiku §-s 49¹ – ettevõtluskeeld, 52² – loomapidamise keeld, 55¹ punkt 2 – juriidilise isiku lisakaristused, 192 – nakkushaiguse ja loomataudi leviku ohu põhjustamine, 193 – nakkushaiguse ja loomataudi leviku põhjustamine, 209 – kelmus, 209¹ – hankekelmus, 210 – soodustuskelmus, 296 – altkäemaksu vahendus, 298 – altkäemaksu andmine, 298¹ – mõjuvõimuga kauplemine, 364 – keskkonna saastamine, 365 – keskkonna saastamine ettevaatamusest, 367 – kemikaalide ja jäätmehoolduse nõuete rikkumine, 368 – kemikaalide ja jäätmehoolduse nõuete rikkumine ettevaatamusest, 372 – tegevusloata ja keelatud majandustegevus, 373 – ärikeelu rikkumine või 384 – maksejõuetuse põhjustamine sätestatud süütegude toimepanemise eest.

Riigikohtu otsusele nr 3-3-1-85-14¹⁴ tuginedes, mis puudutab toetuse taotleja kohustust täita keskkonna-, toiduhügieeni- ja loomade heaolu nõudeid ning toetuse taotleja suhtes jõustunud süüdimõistvat süüteo otsust nende nõuete rikkumise eest, on määruses välja toodud konkreetsed väär- ja kuriteod, mille toimepanemise puhul on põhjust kahelda toetuse taotleja tahtes või võimekuses viia toetatav tegevus ellu õiguspäraselt. Seega, kui toetuse taotleja kohta on karistusregistrisse kantud karistusandmeid määruse § 9 lõikes 4 sätestatud süüteo toimepanemise eest, siis selline toetuse taotleja ei vasta nõuetele ja talle toetust ei anta.

Valdavas enamuses on välja valitud süüteod seotud põllumajandusliku tegevusvaldkonnaga. Arvestades, et toetusega jagatakse riigieelarvelisi ja Euroopa Liidu vahendeid, mida on piiratud

¹⁴ Riigikohtu halduskolleegiumi 11. märtsi 2015. a otsus nr 3-3-1-85-14.

ulatuses, on oluline, et nimetatud vahendeid saaksid kasutada üksnes õiguskuulekad ettevõtjad, kes on täitnud õigusaktides sätestatud nõudeid ja on suutnud oma tegevust õiguspäraselt korraldada.

Lisaks on kõnealune nõue seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116¹⁵ artikli 59 lõikes 1 sätestatuga, mille kohaselt võtavad liikmesriigid ühise põllumajanduspoliitika raames vastu kõik õigus- ja haldusnormid ning kõik muud vajalikud meetmed, et tagada liidu finantshuvide tõhus kaitse ja eelkõige selleks, et:

- a) kontrollida fondide rahastatavate tegevuste seaduslikkust ja korrektsust, sealhulgas toetusesaajate tasandil ning vastavalt ÜPP strateegiakavades ettenähtule;
- b) tagada tõhus kaitse kelmuse ja pettuste vastu, eelkõige kõrgema riskiga aladel, mis toimib heidutusena, võttes arvesse meetmete kulusid ja nendest saadavat kasu ning nende proportsionaalsust;
- c) ennetada, avastada ja kõrvaldada õigusnormide rikkumist, kelmusi ja pettust, kehtestada tõhusaid, hoiatavaid ja proportsionaalseid karistusi vastavalt liidu õigusele või selle puudumise korral vastavalt riigisisesele õigusele ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi;
- d) kehtestada tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi vastavalt liidu õigusele või selle puudumise korral vastavalt liikmesriigi õigusele ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi;
- e) nõuda tagasi alusetud maksed koos intressiga ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi, sealhulgas eeskirjade eiramise eest määruse (EÜ, Euratom) nr 2988/95 artikli 1 lõike 2 tähenduses.

Seega, kui ühise põllumajanduspoliitika toetuste taotlemisel ei osale isikud, keda on karistatud eelnimetatud süütegude eest, suurendab see Euroopa Liidu finantshuvide kaitset, sest raha väärkasutuse risk alaneb märkimisväärselt.

Eelnõu §-s 11 sätestatakse taotluse esitamine ja taotluste esitamise tähtaeg.

Eelnõu § 11 lõike 1 kohaselt esitab toetuse taotleja toetuse saamiseks selleks ettenähtud tähtajal elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le taotluse. E-maili teel või paberil esitatud taotlusi vastu ei võeta.

Eelnõu § 11 lõikes 2 sätestatakse, et PRIA avaldab taotluste esitamise tähtaja ametlikus võrguväljaandes Ametlikud Teadaanded ja oma veebilehel.

Eelnõu § 11 lõike 3 kohaselt esitab toetuse taotleja ettenähtud tähtajal ühe taotluse, mis võib sisaldada rohkem kui üht toetatavat tegevust. Seega, kui toetuse taotleja soovib taotlusvoorus taotleda toetust rohkema kui ühe toetatava tegevuse elluviimiseks, esitab ta ühe taotluse, mis sisaldab kõiki toetatavaid tegevusi.

Eelnõu §-s 12 sätestatakse nõuded taotlusele ehk andmed, mida taotlus peab sisaldama.

Eelnõu § 12 lõikes 1 sätestatakse andmed, mis peavad taotluses sisalduma. Toetuse taotleja ja toetatava tegevuse kohta esitatakse taotluses järgmised üldandmed: taotleja ärinimi ja äriregistri kood ning taotleja esindaja nimi ja kontaktandmed; toetatava tegevuse eesmärk, kirjeldus, eeldatav algusaeg ja lõpptähtpäev ning elluviimise asukoht; taotletava toetuse suurus; toetatava tegevuse kogumaksumus ja abikõlblike kulude suurus.

Üldandmete kõrval peab taotlus sisaldama ka teavet, mille alusel saab kindlaks teha määruuses sätestatud tingimuste täitmise (nt teave selle kohta, millises Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 1 lõikes 2 nimetatud sektoris taotleja tegutseb) ja koguda

---

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261).

vajalikke statistilisi andmeid, mida saab hiljem kasutada toetusega saavutatavate mõjude kindlakstegemiseks.

Lisaks peab toetuse taotleja taotluses välja tooma, kas toetust taotletakse vähese tähtsusega abina või riigiabina ÜGEMi artikli 14, 36, 38, 38a, 41 või 47 tähenduses, ning esitama teavet, andmeid või dokumente, mille esitamise vajadus tuleneb ÜGEMis sätestatud konkreetsest riigiabi andmise artiklist, mille alusel toetust taotletakse.

Toetuse taotleja esitama andmed selle kohta, kas ta on autonoomne ettevõtja, partnerettevõtja või seotud ettevõtja, andmed taotleja kontserni liikmete ja toetuse taotleja üle lepingu või muu alusel valitsevat mõju omava ettevõtja kohta, mille abil määratakse kindlaks eelnõu § 5 lõikes 4 sätestatud toetuse taotlejale maksimaalne võimalik toetuse suurus.

Punktis 16 sätestatakse, et kui toetatavaks tegevuseks on omatarbeks taastuenergia tootmiseks vajaliku ehitise ehitamine või seadme soetamine, siis esitab toetuse taotleja teabe selle kohta, kui suur oli tema energiakulu (kWh) kokku taotlemise aastale vahetult eelneval aastal ja kui suur on tema olemasolev taastuenergia tootmisvõimsus (kW) ning kui suur on tema taastuenergia tootmisvõimsus (kW) ja aastane toodetav energiakogus (kWh) pärast toetatava tegevuse elluviimist. Täpsemalt on selgitatud omatarbeks taastuenergia tootmiseks vajaliku ehitise ehitamist või materiaalse vara soetamist eelnõu § 4 lõike 2 selgitava osa juures.

Punktis 17 sätestatakse, et kui toetust taotletakse eelnõu § 4 lõike 1 punktis 3 nimetatud olemasoleva töötlemisettevõtte omandamiseks, siis peab toetuse taotleja esitama kutselise hindaja pool kinnitatud vara hindamisaruande. Hindamisaruanne tuleb koostada Eesti Kinnisvara Hindajate Ühingu Heade Tavade Koodeksit arvestades. Täpsemalt on selgitatud vara hindamisaruande sisu eelnõu § 7 lõike 7 selgitava osa juures.

Eelnõu § 12 lõikes 2 sätestatakse, et juhul kui toetuse taotleja (tulundusühistu) kuulub kontserni, esitab ta taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta kohta kinnitatud majandusaasta konsolideeritud aruanded juhul, kui need ei ole kättesaadavad äriregistrist.

Eelnõu § 12 lõikes 3 sätestatakse, et juhul kui toetuse taotleja taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta aruanne ei ole äriregistrile esitatud ja nimetatud aruande äriregistrile esitamise tähtaeg ei ole taotluse esitamise hetkeks saabunud, võetakse aluseks taotluse esitamisele vahetult eelnenud need majandusaasta aruanded, mille äriregistrile esitamise tähtaeg on möödunud.

Eelnõu § 12 lõikes 4 sätestatakse, millised dokumendid peab toetuse taotleja koos taotlusega veel esitama, kui toetatavaks tegevuseks on ehitise ehitamine.

Kui toetust taotletakse ehitise ehitamiseks, siis peab toetuse taotleja esitama väljavõtte vähemalt eelprojekti joonistest koos eelprojekti seletuskirjaga juhul, kui ehitusprojekt on nõutav ehitusseadustikus sätestatud tingimustel ja korras. Eelprojektiks loetakse seda projekti, mille alusel toetuse taotleja võtab ehitise ehitamise hinnapakkumused või koostab ehitise ehitamise prognoosi. Samuti peab ehitise ehitamise korral toetuse taotleja tõendama ehitisealuse maa omandikuuluvust – PRIA kontrollib asjakohast õigust kinnistusraamatust. Kui toetuse taotleja kasutab ehitisealust maad hoonestusõiguse alusel, siis tuleb toetuse taotlemisel esitada seda õigust tõendav leping, et taotleja kasuks on seatud hoonestusõigus vähemalt § 15 lõikes 3 sätestatud sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Nimetatud lepinguga koos tuleb PRIA-le esitada ka kõik lepingu lisad, sealhulgas asendiplaan.

Samuti tuleb ka ehitise ehitamise kohta toetuse taotlemisel esitada kulude mõistlikkust tõendavad dokumendid (hinnapakkumused) või kuni 20 000 eurot maksva toetatava tegevuse korral sellise kulu kirjeldus, ning kui ehitatava ehitise eeldatav käibemaksuta maksumus on 100 000 eurot või sellest suurem ja maksumuse väljaselgitamiseks korraldatakse ostumenetlus riigihangete registris pärast taotluse esitamist, siis ehitise maksumuse prognoos.

Eelnõu § 12 lõikes 5 sätestatakse, millised dokumendid peab toetuse taotleja koos taotlusega veel esitama, kui toetatavaks tegevuseks on seadme soetamine.

Kui toetatavaks tegevuseks on kasutatud seadme soetamine, siis peab toetuse taotleja esitama dokumendid, millega tõendatakse, et soetatav seade ei ole toodetud taotluse esitamise hetkel rohkem kui viis aastat tagasi, selle soetamiseks ei ole saadud toetust riigieelarvelistest või muudest EL-i või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi ning nimetud seadme hind ei ületa selle turuväärtust ja on uue samaväärse seadme hinnast madalam. Kasutatud seadme soetamise puhul on toetuse taotlejal vajalik võtta vähemalt kaks hinnapakkumust uue samaväärse materiaalse vara kohta.

Kui toetust antakse sellise seadme soetamiseks, mis paigaldatakse ehitisse või mida kasutatakse ehitises, siis peab see ehitis olema toetuse taotleja otseses valduses asjaõiguslikul, omandiõiguse, hoonestusõiguse või kasutusvalduse alusel ja koos taotlusega tuleb esitada seda õigust tõendav leping.

Kui toetuse taotleja korraldab toetatava tegevuse raames ostumenetluse soetatava materiaalse varamõistliku maksumuse väljaselgitamiseks § 7 lõike 2 alusel (kui soetatava materiaalse vara eeldatav käibemaksuta maksumus on 20 000 eurot või sellest suurem, kuid alla 100 000 euro), siis peab ta esitama üksteisest sõltumatute hinnapakkujate käest küsitud vähemalt kolm võrreldavat hinnapakkumust. Juhul kui kolme hinnapakkumuse küsimine (ja saamine) ei ole objektiivselt võimalik, siis toetuse taotleja peab esitama PRIA-le asjakohased selgitused, miks ei ole võimalik esitada nõutud arvu pakkumusi. Kui toetatava tegevuse raames soetatava materiaalse vara eeldatav käibemaksuta maksumus on kuni 20 000 eurot, siis peab toetuse taotleja esitama sellise kulu kirjelduse.

Eelnõu § 12 lõikes 6 sätestatakse, et toetuse taotleja peab esitama hindamiskriteeriumite täitmise tõendamiseks asjakohased lepingud, müügiarved, põhikirja või muud dokumendid. Hindamiskriteeriumite joonealustes märkustes on täpsustatud, milline dokument tõendab vastava kriteeriumi täitmist. Näiteks hindamiskriteeriumi 2.1 „Toetuse taotleja liikmete arv“ täitmist tõendatakse kehtiva liikmete nimekirjaga. Hindamiskriteeriumi 2.3 „Toetuse taotleja koostöö teadus- ja arendusasutusega“ täitmist tõendatakse asjakohase lepinguga.

Eelnõu §-s 13 sätestatakse taotluse kontrollimine.

PRIA kontrollib vastuvõetud taotluse nõuetekohasust ja selles esitatud andmete õigsust ning toetuse taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse vastavust Euroopa Liidu õigusaktides, ELÜPS-is, strateegiakavas ja selles määruses sätestatud nõuetele. ELÜPS-i § 61 lõigete 5 ja 6 kohaselt kontrollib PRIA taotluse vastavust toetuse saamise nõuetele esitatud taotluse ja muude dokumentide ning nendes esitatud andmeid tõendavate dokumentide ja andmekogude alusel ning kohapealse kontrolli käigus. Taotluse vastavust toetuse saamise nõuetele on õigus kontrollida ka toetuse taotlejaga seotud kolmanda isiku juures, kes valdab toetuse saamisega seotud andmeid või dokumente, ja toetatava tegevuse elluviimise kohas.

Toetuse taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimisel võib PRIA kasutada erinevaid riiklikke registreid (nt koostöö MTA-ga).

Eelnõu §-s 14 sätestatakse taotluste hindamine ja taotluste paremusjärjestuse moodustamine.

Eelnõu § 14 lõike 1 kohaselt hindab PRIA taotlusi lisas sätestatud hindamiskriteeriumite alusel. Lisas „Taotluse hindamise kriteeriumid“ hinnatakse taotluseid kolme hindamiskriteeriumi alusel:

- 1) majanduslikud hindamiskriteeriumid;
- 2) arengu ja koostöö hindamiskriteeriumid;
- 3) konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse hindamiskriteeriumid.

Hindamiskriteeriumi „Majanduslikud hindamiskriteeriumid“ eesmärgiks on eelistada neid toetuse taotlejaid, kelle finantsvõimekus on toetatava tegevuse elluviimisel suurem. Hindamiskriteeriumi jaguneb järgmisteks alakriteeriumiteks:

Hindamiskriteerium 1.1 „Toetuse taotleja omafinantseering“ – eesmärk on eelistada toetuse taotlejaid, kes panustavad toetatava tegevuse elluviimisel rohkem omavahendeid, sest see vähendab survet eelarvevahenditele ja võimaldab toetada rohkemate tegevuste elluviimist.

Hindamiskriteerium 1.2 „Toetuse taotleja omakapitali osakaal bilansimahus“ – eesmärgiks on eelistada neid toetuse taotlejaid, kellel on kohustusi vähem ja kes on vähem sõltuvad võõrkapitalist.

Hindamiskriteerium 1.3 „Toetuse taotleja lühiajalise võlgnevuse kattekordaja“ – eesmärgiks on eelistada toetuse taotlejaid, kes suudavad oma kohustusi täita.

Hindamiskriteerium 1.4 „Toetuse taotleja panustab sellisesse põllumajandustoodete sektorisse, kus koostöö on vähem arenenud“ – eesmärgiks on eelistada toetuse taotlejaid, kelle toetatav tegevus on suunatud puu- ja köögivilja, kartuli või lamba- ja kitseliha töötlemise edendamisele, kuna nendes sektorites on põllumajandustootjate omavahelise koostöö mahajäämus võrreldes teiste sektoritega suurem.

Hindamiskriteeriumi „Arenu ja koostöö hindamiskriteeriumid“ eesmärk on eelistada toetuse taotlejaid, kes panustavad erinevas vormis koostööle. Hindamiskriteerium jaguneb järgmisteks alakriteeriumiteks:

Hindamiskriteerium 2.1 „Toetuse taotleja liikmete arv“ – eelistatakse toetuse taotlejaid, kes on kaasanud rohkem liikmeid, mis näitab põllumajandustootjate valmisolekut teha koostööd.

Hindamiskriteerium 2.2 „Toetuse taotleja on tunnustatud tootjaorganisatsioon“ – eelistatakse toetuse taotlejaid, kes on ELÜPS-i alusel tunnustatud tootjaorganisatsioon.

Hindamiskriteerium 2.3 „Toetuse taotleja koostöö teadus- ja arendusasutusega“ – eesmärgiks on eelistada neid toetuse taotlejaid, kes on aktiivselt panustanud põllumajanduse arengusse läbi koostöö teadus- ja arendusasutusega, mis aitab kaasa põllumajandussektori arengu, innovatsiooni ja jätkusuutlikkuse tagamisele.

Hindamiskriteerium 2.4 „Toetuse taotleja panus oma positsiooni tugevdamisse tarneahelas“ – eesmärgiks on eelistada neid toetuse taotlejaid, kes kuuluvad kvaliteedikava rakendavasse tootjarühma, klastrisse või toetuse taotleja või kõik tema liikmed on tunnustatud mahepõllumajanduse seaduse alusel.

Hindamiskriteeriumi „Konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse hindamiskriteeriumid“ eesmärk on eelistada toetuse taotlejaid, kes panustavad lisandväärtuse tõstmisele ja võimele turul läbi lüüa. Hindamiskriteerium jaguneb järgmisteks alakriteeriumiteks:

Hindamiskriteerium 3.1 „Kõrgema lisandväärtusega toodete töötlemiseks tehtud investeering“ – eelistatakse toetuse taotlejaid, kes on tootnud töödeldud toodet, mida on tema kaubamärgi all realiseeritud jaekaubanduses või kes on osalenud avaliku sektori asutuste toitlustuse hangetes.

Hindamiskriteerium 3.2 „Toodete välisturule müümise osakaalu suurendamisele suunatud investeering“ – eelistatakse neid toetuse taotlejaid, kes on omatöödeldud toodet eksportinud.

Hindamiskriteerium 3.2 „Toetuse taotleja põllumajandustoodete turustamine“ – eelistatakse toetuse taotlejaid, kes on oma põhikirjas sätestanud toodangu ühise turustamise.

Eelnõu § 14 lõike 2 kohaselt PRIA moodustab hindamistulemuste alusel taotluste paremusjärjestuse, milles loetakse paremaks suurema hindepunktide summa saanud taotlused.

Eelnõu § 14 lõige 3 sätestab, et hindamiskriteeriumite (lisa) alusel võrdsete hindepunktidega taotluste puhul eelistatakse taotlust, milles esitatud toetuse taotleja omafinantseering on suurem. Kui aga ka toetuse taotleja omafinantseering on võrdne, siis eelistatakse seda toetuse taotlejat, kellel oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal suurem müügitulu. ELÜPS-i § 24 lõike 2 punkti 10 kohaselt võib toetuse andmise tingimustes sätestada muuhulgas ka taotluse eelistamise võimalused võrdsete näitajatega taotluste korral. Võrdsete hindepunktide summadega taotluste puhul eelistatakse esmalt toetuse taotlejat, kes panustab toetatava tegevuse elluviimiseks

rohkem omavahendeid ehk omafinantseeringu osakaal on suurem ja seejärel toetuse taotlejat, kelle kellel oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal suurem müügitulu, sest see vähendab survet eelarvevahenditele ja võimaldab toetada rohkemate toetatavate tegevuste elluviimist. Eelmise programmiperioodi toetusmeetmete taotlusvoorude parktika on näidanud, et võib tekkida olukordi, kus taotlused saavad ühepalju hindepunkte ning ka taotletavad toetussummad on ühesugused, mistõttu on vajadus kehtestada lisakriteerium, mis võimaldaks selliseid olukordi lahendada.

Eelnõu §-s 15 sätestatakse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine.

Eelnõu § 15 lõikes 1 sätestatakse, et kui kõigi kui kõigi nõuetekohaste taotluste rahastamise summa ei ületa toetuseks ettenähtud vahendeid, rahuldab PRIA kõik nõuetekohased taotlused, mis vastavad hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 28 lõike 1 punkti 3 alusel.

ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkt 3 sätestab, et kui toetuse taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt kõik taotlused.

Eelnõu § 15 lõikes 2 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetuseks ettenähtud vahendeid, rahuldatakse taotluste hindamise tulemusel koostatud taotluste paremusjärjestuse alusel parimad taotlused, mis on saanud vähemalt minimaalse hindepunktide summa ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkti 2 alusel.

ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkt 2 sätestab, et kui toetuse taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt hindamistulemuste alusel koostatud taotluste paremusjärjestusse seatud parimad taotlused.

Eelnõu § 15 lõige 3 sätestab, et taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, kui see on hindamisel saanud vähemalt kuus hindepunkti. Taotlus, mis ei ole saanud vähemalt minimaalset hindepunktide summat, jäetakse rahuldamata. Seega peavad ELÜPS-i § 28 lõike 1 kohaselt toetuse taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastama toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus peab vastama hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele – siis rahuldatakse taotlus toetusteks ettenähtud vahendite piires toetuse andmise tingimuste kohaselt. Alus minimaalsete hindepunktide kehtestamiseks tuleneb ELÜPS-i § 28 lõike 1 sissejuhatavast osast, mis sätestab, et rahastamiseks peab taotlus vastama hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele.

Eelnõu § 15 lõikes 4 sätestatakse, et taotluse rahuldamata jätmise otsuse teeb PRIA ELÜPS-i § 28 lõikes 3 sätestatud alusel. ELÜPS § 28 lõikes 3 sätestatakse, et lisaks EL õigusaktides sätestatud alustele tehakse toetuse taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- 1) toetuse taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse andmise ja kasutamise nõuetele, kui Euroopa Liidu õigusaktidest ei tulene teisiti;
- 2) toetuse taotleja ei esita ega tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid või takistab kohapealse kontrolli tegemist;
- 3) taotlust ei rahuldata ELÜPS-i § 28 lõike 1, 2, 6, 7 või 8 kohaselt või;
- 4) taotluses või taotluse menetluse käigus on teadlikult esitatud valeandmeid.

Eelnõu § 15 lõikes 5 sätestatakse, et kui taotluses sisalduvad mitteabikõlblikud kulud, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse vähendades toetuse summat ELÜPS-i § 28 lõike 5 tingimustel mitteabikõlblike kulude võrra.

ELÜPS-i § 28 lõige 5 sätestab, et toetuse andmise tingimustes võib ette näha, et kui taotluse rahuldamine täies ulatuses ei ole põhjendatud taotluses sisalduvate mitteabikõlblike kulude tõttu,

võib maaelu arengu toetuse summat vähendada tingimusel, et viiakse ellu taotluses kavandatud tegevus ja saavutatakse toetuse andmise eesmärgid. Kui toetuse taotleja ei ole nõus toetuse summa vähendamisega, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus. Toetuse summa vähendamine ei mõjuta taotluste paremusjärjestust, kui sellega ei kahjustata avalikku huvi või teiste taotlejate õigusi.

Eelnõu § 15 lõikes 6 kehtestatakse taotluse osalise rahuldamise alus juhuks, kui hindamistulemuste alusel välja valitud ja paremusjärjestusse seatud nõuetekohast taotlust ei ole võimalik täies ulatuses rahuldada seetõttu, et taotletava toetuse suurus ületab toetuseks ettenähtud vahendite jäägi. Sellisel juhul võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse tingimusel, et taotluses kavandatud tegevus viiakse ellu ja toetuse andmise eesmärgid saavutatakse. Kui aga toetuse taotleja ei ole taotluse osalise rahuldamise otsusega nõus, teeb PRIA taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Eelnõu § 15 lõike 7 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamise otsuse, taotluse osalise rahuldamise otsuse või taotluse rahuldamata jätmise otsuse 80 tööpäeva jooksul arvates taotluste esitamise tähtpäevast.

Eelnõu §-s 16 sätestatakse toetatava tegevuse elluviimise ja kestuse nõuded.

Eelnõu § 16 lõige 1 sätestab, et toetuse saaja peab toetatava tegevuse ellu viima ja esitama elluviimist tõendavad dokumendid ja võtma toetuse abil soetatud või ehitatud vara sihipäraselt kasutusse kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid hiljemalt 30. juunil 2029.

Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 86 lõikele 4 on kulud EAFRD osaluse jaoks rahastamiskõlblikud, kui need on tekkinud toetusesaajal ja need on makstud 31. detsembriks 2029. Lisaks on kulud EAFRD osaluse jaoks rahastamiskõlblikud ainult juhul, kui makseasutus maksab asjaomase toetuse tegelikult välja 31. detsembriks 2029. Võimaldamaks PRIA-le ka maksetaotluste menetlemiseks mõistlik aeg, siis on toodud nii maksetaotluste esitamise kui ka tegevuse elluviimise tähtaeg varasemaks (2029. aasta 30. juuniks).

Eelnõu § 16 lõige 2 sätestab, et kui vara soetatakse liisingulepingu alusel, võtab toetuse saaja toetuse abil soetatud vara sihipäraselt kasutusse kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest ja see vara peab enne PRIA poolt viimase toetusosa maksmist olema läinud üle toetuse saaja omandisse. Liisinguleping peab lõppema hiljemalt 30. juunil 2029.

Eelnõu § 16 lõike 3 kohaselt on toetuse saajal kohustus säilitada soetatud või ehitatud vara ja kasutada seda sihtotstarbeliselt. Ehitise ehitamisel või vara soetamisel müügilepingu alusel peab soetatud või ehitatud vara sihipäraselt kasutama vähemalt kolm aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest, kui ta on VKE, ning vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest, kui ta on suurettevõtja (edaspidi koos *sihipärase kasutamise periood*). Kui vara soetatakse liisingulepingu alusel, siis peab selle liisingulepingu alusel soetatud vara sihipäraselt kasutama vähemalt kolm aastat arvates liisingulepingu sõlmimisest või liisinguperioodi lõpuni, kui liisinguperiood on pikem kui kolm aastat. Kui aga nii ehitatakse või soetatakse vara müügilepingu alusel kui ka soetatakse vara liisingulepingu alusel, siis tuleb soetatud ja ehitatud vara sihipäraselt kasutada vähemalt kolm (VKE) või viis (suurettevõtja) aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest või vähemalt kolm aastat arvates liisingulepingu sõlmimisest või vähemalt liisinguperioodi lõpuni olenevalt sellest, milline tähtpäev nendest kolmest (kolm või viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest, vähemalt kolm aastat arvates liisingulepingu sõlmimisest või vähemalt liisinguperioodi lõpuni) tähtpäevast saabub kõige hiljem.

Eelnõu § 16 lõikes 4 sätestatakse, et kui toetatavaks tegevuseks on olemasoleva töötlemisettevõtte omandamine, siis kohaldatakse töötlemisettevõtte omandamisele selle eelnõu peatükis 5 „Toetuse saaja kohustused ja toetuse maksmine“ vara soetamise kohta sätestatud.

Eelnõu § 16 lõige 5 sätestab, et toetuse saaja peab korraldama enne toetatava tegevuse elluviimisega alustamist §-s 8 sätestatud nõuetekohase ostumenetluse riigihangete registris, kui ta ei ole seda korraldanud enne taotluse esitamist.

Eelnõu § 16 lõikes 6 sätestatakse, et toetuse saaja peab alustama toetatava tegevuse elluviimisega hiljemalt kuue kuu jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest. Tegevuse alustamine tähendab toetuse saaja poolt toetatava tegevusega seotud siduvate kohustuste võtmist. Siduvate kohustuste all on mõeldud seda, et toetuse saaja on võtnud siduvaid lepingulisi kohustusi, näiteks tellinud masinad, seadmed, maksnud nende eest, sõlminud ehitustöö tegemiseks lepingu või teinud makseid ehitustööde tegemise eest. Toetuse saaja peab kavandatava tegevusega seotud siduvate kohustuste võtmist tõendama asjakohaste dokumentidega nagu sõlmitud leping, maksekorraldus vms dokument, mis tõendab toetatava tegevusega seotud siduva kohustuse võtmist. Siduvate kohustuste võtmine näitab toetuse saaja tahet viia oma tegevused, mille kohta talle toetust on antud, ettenähtud tähtaja jooksul nõuetekohaselt ka lõpuni. Kui toetuse saaja ei ole võtnud siduvaid kohustusi ühe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, siis tunnistatakse taotluse rahuldamise otsus kehtetuks.

Eelnõu §-s 17 kehtestatakse toetuse saajale kohustused.

Eelnõu § 17 lõike 1 kohaselt peab toetuse saaja sihipärase kasutamise perioodi lõpuni võimaldama teostada auditit, järelevalvet ja teha muid toetuse saamisega seotud kontrolle, sh võimaldama viibida toetuse saaja kinnisasjal ja ruumis ning läbi vaadata dokumente ja vara kohapeal; esitama auditi tegemiseks, järelevalve teostamiseks või muu kontrolli tegemiseks vajalikud andmed ja dokumendid määratud tähtaja jooksul; eristama selgelt oma raamatupidamises toetuse kasutamise seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest; teavitama viivitamata PRIA-t taotluses esitatud või toetatava tegevusega seotud andmete muutumisest või toetatava tegevuse elluviimist takistavast asjaolust, sealhulgas toetatava tegevusega seotud vara üleandmisest teisele isikule, pankrotimenetlusest, likvideerimismenetlusest. Samuti peab toetuse saaja tagama PRIA-le riigihangete registris juurdepääsu ostumenetlusele.

Toetuse saaja tagab, et omatarbeks taastuenergia tootmiseks vajaliku ehitise ehitamise või materiaalse vara soetamise tulemusena ei ületa saadav tootmisvõimsus tema omatarbimise ulatust.

Samuti peab toetuse saaja näitama avalikkusele, et tegemist on EAFRD toetuse abil elluviidava tegevusega, kasutades selleks ettenähtud sümbolikat komisjoni rakendusmääruses (EL) 2022/129 sätestatud nõuete kohaselt. Minimaalselt on seda võimalik teha toetuse saaja ametlikul veebisaidil, kui selline veebisait on olemas, samuti sotsiaalmeediakanalites. Seal tuleb anda toetust saanud tegevuse lühikirjeldus koos tegevuse eesmärkide ja tulemustega ja tõsta esile EL-ilt saadavat rahalist toetust. Juhul, kui tegevuse avaliku sektori toetuse kogusumma ületab 50 000 eurot projekti kohta, tuleb toetust saanud tegevusele lisada toetusega seotud teavet sisaldav selgitav tahvel või samaväärne elektrooniline kuva, millel tõstetakse esile EL-ilt saadavat rahalist toetust ja kujutatakse ka EL-i embleemi. Embleemi nõuded on sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/129 II lisas.

Eelnõu § 17 lõige 2 sätestab, et toetuse saaja peab vastama kuni PRIA poolt viimase toetusosa maksamiseni eelnõu §-s 10 lõigetes 1-5 sätestatud nõuetele.

Nimetatud nõuete kohaselt peab toetuse saaja riikliku maksu võlg, sealhulgas maksuhalduri haldusaktiga kindlaks määratud intress, olema väiksem kui 100 eurot või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Toetuse saaja suhtes ei tohi olla alatatud

likvideerimismenetlust ega nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutist pankrotihaldurit või kohtuotsusega välja kuulutatud pankrotti või algatatud sundlõpetamist ja tal ei tohi olla kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust. Samuti peab toetuse saaja olema riigieelarvelistest, EL või välisvahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summad tähtajal tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral tasunud tagasimaksed ettenähtud summas. Riigiabi andmise korral ei tohi selle saaja olla raskustes olev ettevõtja ÜGEMi artikli 2 punkti 18 tähenduses, kui selline nõue tuleneb asjakohasest EL õigusaktist, ja tal ei tohi olla täitmata ÜGEMi artikli 1 lõike 4 punktis a nimetatud korraldus ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks tunnistatud riigiabi tagasimaksmise kohta. Toetuse saajal ei ole kehtivat karistust erinevates seadustes (loomakaitseadus, veterinaarseadus, väetiseseadus, jäätmeseadus, toiduseadus, söödaseadus, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanähtude seadus, karistusseadustik) sätestatud teatud süüteo toimepanemise eest.

Eelnõu § 17 lõikes 3 sätestatakse toetuse saaja kohustused ja toetuse abil soetatud või ehitatud vara sihipäraseks kasutamiseks vajalikud eeldused, mis toetuse saajal peavad lisaks eelnevates lõigetes 1 ja 2 sätestatule täidetud olema.

Eelnõu § 17 lõike 3 punkti 1 kohaselt on toetuse saajal kohustus esitada toetatava tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid kuni kaheksas osas ühe taotluse kohta kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid hiljemalt 30. juunil 2029.

Eelnõu § 17 lõike 3 punkti 2 kohaselt on toetuse saajal kohustus esitada toetatava tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid kalendriaastas kuni neljas osas ühe taotluse kohta arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid hiljemalt 2029. aasta 30. juunil, kui vara soetatakse liisingulepingu alusel.

Eelnõu § 17 lõike 3 punkti 3 kohaselt peab toetuse saajal hiljemalt esimese maksetaotluse esitamise ajaks olema ehitise kohta ehitusluba või ehitusteatis ehisregistrist kättesaadav, kui see on nõutud ehitusseadustiku kohaselt. Ehitusloa või ehitusteatisel olemasolu kontrollib PRIA ehisregistrist. Ehitusseadustiku tähenduses teavitamis- või loakohustuslikud tegevused on loetletud ehitusseadustiku lisas 1. Ehitusloa või ehitusteatisel olemasolu näitab, et toetuse taotlejal on õigus seda ehitist vastavasse kohta ehitada või seadet paigaldada.

Eelnõu § 17 lõike 3 punkt 4 sätestab, et toetuse saajal peavad hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks olema täidetud soetatud või ehitatud vara sihipäraseks kasutamiseks vajalikud eeldused. Näiteks kui toetatavaks tegevuseks on ehitise ehitamine, siis peab toetuse saajal hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks olema ehisregistris ehitise kohta kasutusluba või kasutusteatis, juhul kui see on nõutav ehitusseadustiku kohaselt. Ehitusseadustiku kohaselt võib ka seadme paigaldamine olla ehitustegevus ning ka sel juhul peab toetuse saajal olema hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks ehisregistris ehitise kohta kasutusluba või esitatud kasutusteatis, kui see on nõutav ehitusseadustiku kohaselt. Kasutusloa või kasutusteatisega tõendatakse, et valminud ehitist või paigaldatud seade (toetatav tegevus) vastab ettenähtud nõuetele ning seda võib kasutada nõuete ja kasutusotstarbe kohaselt. Seega võimaldab kasutusluba või kasutusteatis tagada, et ehitist või teatud juhtudel seadet saab hakata sihtotstarbeliselt kasutama. Toetuse abil soetatud või ehitatud vara peab olema sihtotstarbeliselt kasutuses kolm aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest ehk sihipärase kasutamise perioodi lõpuni.

Eelnõu §-s 18 on sätestatud maksetaotluse esitamine ja nõuded maksetaotlusele. Toetuse maksmise aluseks on toetuse saaja esitatud maksetaotlus. Toetuse maksmiseks esitab toetuse saaja elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le maksetaotluse koos asjakohaste andmete ja dokumentidega.

Eelnõu § 18 lõike 1 kohaselt esitab toetuse saaja pärast toetatava tegevuse täielikku või osadena elluviimist toetuse maksmiseks maksetaotluse PRIA-le alles peale seda, kui on täidetud järgmised tingimused:

- 1) töö on tehtud või teenus on osutatud ja vastu võetud;
- 2) vara on soetatud ja oma valdusesse või omandisse saadud ning
- 3) töö, teenuse või vara eest on tasutud.

Kui toetust antakse § 4 lõike 1 punkti 3 kohaselt olemasoleva töötlemisettevõtte omandamiseks loetakse punktis 2 ja 3 nimetatud tingimused täidetuks, kui omanikuvahetus on nähtav kinnistusraamatust.

Eelnõu § 18 lõige 2 täpsustab andmed, mis maksetaotluses esitatakse:

- 1) toetuse saaja ärinimi ja äriregistri kood ning selle taotluse viitenumber, mille kohta maksetaotlus esitatakse;
- 2) toetuse summa, mille maksmist taotletakse;
- 3) teave toetatava tegevuse maksumuse ja selle osalise või täieliku tasumise kohta;
- 4) teave toetatava tegevuse elluviimist tõendavate dokumentide kohta;
- 5) andmed toetatava tegevuse kogumaksumuse muutumise kohta;
- 6) teave selle kohta, kui tegevuse elluviimist on eelnõu § 21 alusel rahastatud enne töö või teenuse tellimise või vara soetamise eest tasumist.

Eelnõu § 18 lõige 3 täpsustab, et koos maksetaotlusega tuleb esitada ka järgmised dokumendid:

- 1) selle isiku väljastatud arve-saateleht või arve, kellelt toetuse saaja tellis töö või teenuse või soetas vara;
- 2) punktis 1 nimetatud arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendav maksekorraldus või väljatrükk või arvelduskonto väljavõte;
- 3) selle isiku väljastatud tehtud töö või osutatud teenuse üleandmist-vastuvõtmist tõendav dokument, kellelt toetuse saaja tellis töö või teenuse, kui toetatavaks tegevuseks on ehitamine;
- 4) ehitustegevuse kuluaruanne iga ehitise kohta, kui toetatavaks tegevuseks on ehitamine.

Eelnõu § 18 lõikes 4 sätestatakse, millised dokumendid tuleb toetuse saajal koos maksetaotlusega PRIA-le lisaks esitada, kui toetus makstakse välja liisingulepingu alusel soetatud vara puhul. Liisingulepinguga soetatud vara puhul esitab toetuse saaja maksetaotluse esmakordse esitamise korral ning liisingulepingu või maksegraafiku muutumise korral liisinguandja ja toetuse saaja vahel sõlmitud liisingulepingu, millest selgub liisingulepingu lõppemise kuupäev, maksegraafik ja liisingueseme üleandmise akti, ning selle isiku väljastatud arve-saatelehe või arve, kellelt liisinguandja liisingueseme soetas. Maksetaotluse igakordse esitamise korral esitab toetuse saaja liisinguandja poolt toetuse saajale väljastatud arve-saatelehe või arve ning vastavalt sellel arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendava maksekorralduse või väljatrüki või arvelduskonto väljavõtte.

Eelnõu §-s 19 sätestatakse maksetaotluse kontrollimine.

PRIA kontrollib vastuvõetud maksetaotluses ja toetatava tegevuse elluviimist tõendavates dokumentides esitatud andmete õigsust ning elluviidud toetatava tegevuse vastavust taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimustele, Euroopa Liidu asjakohastele õigusaktidele ning ELÜPS-ile ja selle alusel kehtestatud õigusaktidele.

Eelnõu §-s 20 sätestatakse toetuse maksmine.

Eelnõu § 20 lõige 1 sätestab, et toetus makstakse välja üksnes abikõlblike kulude hüvitamiseks ning vaid juhul, kui toetuse saaja on toetatava tegevuse elluviimisel järginud kõiki nõudeid.

Eelnõu § 20 lõike 2 kohaselt teeb PRIA toetuse maksmisest keeldumise otsuse, kui enne toetuse maksmist tehakse kindlaks ELÜPS-i § 28 lõikes 3 sätestatud taotluse rahuldamata jätmise alused.

ELÜPS-i § 28 lõikes 3 sätestatu kohaselt tehakse lisaks Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud alustele taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- toetuse taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse andmise ja kasutamise nõuetele, kui Euroopa Liidu õigusaktidest ei tulene teisiti;
- toetuse taotleja ei esita ega tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid või takistab kohapealse kontrolli tegemist;
- taotlust ei rahuldata ELÜPS-i § 28 lõike 1, 2, 6, 7 või 8 kohaselt;
- taotluses või taotluse menetluse käigus on teadlikult esitatud valeandmeid.

Eelnõu § 20 lõige 3 sätestab, et kui enne toetuse maksmist tehakse kindlaks, et toetuse saaja on rikkunud toetatava tegevuse elluviimise nõudeid või ei ole täitnud muid toetuse saaja kohustusi, võib PRIA rikkumise raskust, ulatust, püsivust ja korduvust arvestades vähendada makstavat toetust või keelduda toetuse maksmisest.

Nimetatud toetuse vähendamise või toetuse maksmisest keeldumise puhul ei ole tegemist ELÜPS 12. peatükis sätestatud kaitsemeetmega (halduskaristusega), vaid eeskirjade eiramise tõttu põhjendamatust soodustusest ilma jäämisega. See, mis ulatuses toetust vähendatakse, oleneb konkreetsest rikkumisest ning toetuse vähendamise ulatus otsustatakse kaalutusõiguse alusel. Eelviidatud rikkumise elemente tuleb mõista järgmiselt:

- 1) nõuete rikkumise raskusaste sõltub eelkõige selle tagajärgede olulisusest, võttes arvesse võetud kohustuste eesmärki, mida ei ole täidetud;
- 2) nõuete rikkumise ulatus sõltub eelkõige selle mõjust kogu tegevusele;
- 3) kestus sõltub eelkõige selle mõju ajalisest ulatusest või sellest, kas seda mõju on võimalik mõistlike vahenditega lõpetada;
- 4) kordumine sõltub sellest, kas ühe ja sama toetusesaaja puhul on avastatud samalaadseid rikkumisi seoses ühe ja sama meetme või tegevusliigiga eelmise või kestva programmiperioodi jooksul.

Nii taotluse kui maksetaotluse menetlemisel tuleb nõuetest möödaminemisi hinnata selle järgi, kas tegemist on toetusõiguslikkuse nõuete rikkumisega või mitte. Toetusõiguslikkuse nõuded on toetuse taotlejale ja toetatavale tegevusele esitatud nõuded ehk nõuded, mis piiritlevad toetuse sihtgrupi ja toetusõigusliku tegevuse. Kui rikutud on toetusõiguslikkuse nõuet – näiteks toetust tuleb taotlema isik või toetus määratakse ekslikult isikule, kes ei ole tegelenud põllumajandustoodete tootmisega, siis see isik ei ole üldse õigustatud toetust saama ning toetuse vähendamine ei ole antud juhul asjakohane.

Eelnõu § 20 lõikes 4 täpsustakse ajavahemikku, mille jooksul PRIA teeb toetuse saaja esitatud maksetaotluse alusel toetuse maksmise otsuse. Otsus tuleb teha sellise aja jooksul, et toetusraha oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole kolme kuu jooksul arvates eelnõu §-s 18 nimetatud nõuetekohaste dokumentide esitamist.

Eelnõu § 20 lõike 5 kohaselt teeb PRIA toetuse maksmisest keeldumise otsuse 25 tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmisest keeldumise aluseks olevast asjaolust teadasaamisest. Toetuse maksmisest keeldumise otsuse korral tunnistab PRIA taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks.

Eelnõu §-s 21 on sätestatud toetuse väljamaksmine enne kulutuste tegemist.

Toetuse võib ELÜPS-i § 30 lõike 1 ja lõike 3 punkti 1 kohaselt riigieelarvelistest vahenditest välja maksta pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist enne töö või teenuse tellimise või vara soetamise eest tasumist tagatist nõudmata, kui töö või teenus on lõpetatud või vara on üle antud ning toetuse saaja on selle vastu võtnud ja selle eest tasunud vähemalt omafinantseeringuga võrdse summa ning kui toetuse saaja on piisavalt usaldusväärne. Toetuse väljamaksmist enne kulutuste tegemist ei kohaldata siiski liisingulepinguga soetatava vara puhul (sätestatud käesoleva paragrahvi lõikes 5).

ELÜPS-i § 30 lõike 8 kohaselt loetakse toetuse saaja piisavalt usaldusväärseks, et rahastada toetatava tegevuse elluviimist tagatist nõudmata, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:

- 1) tal ei ole riikliku maksu võlgnevust või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud ning maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg tasutud ajakava kohaselt;
- 2) tema või tema suhtes valitsevat mõju omava isiku suhtes ei ole algatatud likvideerimis- ega pankrotimenetlust;
- 3) ta on varem riigieelarvelistest või muudest EL-i või välisvahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasunud ettenähtud tähtpäevaks ja summas;
- 4) ta on varem ELÜPS-i § 28 või käesoleva paragrahvi lõike 1 kohaselt saadud toetust kasutanud sihipäraselt ja tähtpäevaks.

Omafinantseeringuga võrdne summa on rahasumma, mille toetuse saaja tasub isikule, kes osutas esitatud toetatava tegevuse pakkumuse alusel toetatava tegevuse elluviimiseks toetuse saajale teenust, tegi tööd või müüs vara. Omafinantseeringuga võrdse rahasumma hulka loetakse selle isiku, kellelt toetuse saaja teenust või tööd tellis või vara soetas, väljastatud arve-saatelehel või arvel kajastatud kõik abikõlblikud kulud, millest on maha arvestatud toetuse maksmise otsuse alusel toetuse saajale makstav summa (ehk enne toetuse maksmise otsuse tegemist peab toetuse saajal olema arve-saatelehel või arvel kajastatud abikõlblike kuludest tasutud ainult see osa, mis jääb alles, kui arve-saatelehel või arvel kajastatud abikõlblike kulude kogusummast on arvestatud maha toetusmäära alusel kuludokumentis kajastatud abikõlblike kulude põhjal arvutatud toetuse summa), ning kõik mitteabikõlblikud kulud, mis on nimetatud arve-saatelehel või arvel kajastatud. Näiteks kuulub arve-saatelehel või arvel kajastatud mitteabikõlblike kulude (mis peavad toetuse saajal olema tasutud enne toetuse maksmise otsuse tegemist) hulka toetatava tegevuse käibemaks, kui toetuse saaja on käibemaksukohustuslane, ning ka muud mitteabikõlblikud kulud, mis on mingil põhjusel kuludokumentides kajastatud.

Toetatava tegevuse elluviimise rahastamine võib toimuda selliselt, et igal arve-saatelehel või arvel märgitud rahalisest kohustusest on tasutud omafinantseeringuga võrdne rahasumma, või selliselt, et maksetaotluses kõikidel arve-saatelehtedel või arvetel märgitud rahaliste kohustuste summast on tasutud vähemalt omafinantseeringuga võrdne rahasumma.

Eespool kirjeldatud viisil toetatava tegevuse elluviimise rahastamist sooviv toetuse saaja esitab PRIA-le taotluse koos omafinantseeringuga võrdse rahasumma tasumist tõendavate dokumentidega. PRIA teeb toetuse maksmise otsuse pärast kulude abikõlblikkuse kontrollimist, arvestades seejuures toetuse saaja usaldusväärsust, ning kannab toetuse maksmise otsuste alusel määratud raha toetuse saaja arvelduskontole.

Toetuse saaja võib toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha kasutada üksnes selle isiku väljastatud arve-saatelehel või arvel märgitud toetatava tegevuse abikõlblike kulude eest tasumiseks, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või soetas vara. Toetuse saaja tasub pärast toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha laekumist viivitamata kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma sellele isikule, kellelt ta tellis teenuse või töö või soetas vara.

Tasumise tõendamiseks esitab toetuse saaja PRIA-le seitsme tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha laekumisest vastava teabe koos maksmist tõendavate dokumentidega (arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendav maksekorraldus või väljatrükk või arvelduskonto väljavõte). Toetuse maksmise korral arvestatakse otsuse kohaselt väljamakstavast toetusrahast tasaarvelduse korras maha toetuse maksmise otsuse alusel toetuse saajale makstud raha. Toetuse maksmisest keeldumise korral maksab toetuse saaja maksmise otsuse alusel saadud raha asjaomases ulatuses tagasi. Kui kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma tasumise ja PRIA-le nõutavate dokumentide esitamise tähtaegadest ei ole kinni peetud, siis on PRIA-l õigus edaspidi keelduda toetuse saaja toetatava tegevuse elluviimise rahastamisest enne töö, teenuse või vara eest tasumist või nõuda toetuse maksmise otsuse alusel makstud raha tagasi. Samuti on PRIA-l õigus keelduda toetatava tegevuse elluviimise rahastamisest enne töö, teenuse või vara eest tasumist, kui esitatud kuludokumentid ei vasta nõuetele või ei ole piisavalt selged ja läbipaistvad.

Eelnõu §-s 22 sätestatakse, et määruse alusel esitatud dokumente säilitab PRIA kuni 31. detsembrini 2039.

Eelnõu §-s 23 sätestatakse, et PRIA teavitab toetuse saajat tema andmete avalikustamisest ning töötlemisest. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artiklites 98 ja 99 sätestatud alustel ja korras. Iga liikmesriik avaldab toetuse saajate kohta osutatud teabe ühelainsal veebisaidil. Eestis on selleks veebisaidiks www.pria.ee. Teave on avalikkusele kättesaadav kaks aastat alates selle esialgsest avaldamisest. Liikmesriigid ei avalda juriidiliste isikute puhul toetuse saaja nime ega füüsilisest isikust toetuse saaja puhul tema ees- ja perekonnanime kui makstav toetus on 1 250 eurot või väiksem.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatistfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186); Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261); komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/129, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 kohaseid õliseemnete, puuvilla ja veinivalmistamise kõrvalsaadustega seotud sekkumisviise ning liidu toetuse ja ÜPP strateegiakavadega seotud teavitamis-, avalikustamis- ja nähtavusnõudeid käsitlevad normid (ELT L 20, 31.01.2022, lk 197–205); komisjoni määrus (EL) nr 651/2014 ELTL-i artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78) ning komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8).

Eelnõus nimetatud Euroopa Liidu õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <http://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Määrus aitab kaasa Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika perioodi 2023–2027 erieesmärkide saavutamisele, milleks on suurendada turule orienteeritust ja põllumajandusettevõtete konkurentsivõimet nii lühi- kui ka pikaajaliselt, pöörates suuremat tähelepanu teadusuuringutele, tehnoloogiale ja digitaliseerimisele ning parandada põllumajandustootjate positsiooni väärtusahelas.

Toetuse andmise eesmärk on põllumajandustootjate omavahelise koostöö soodustamine põllumajandustoodete töötlemisel, et parandada põllumajandustootjate positsiooni toidutarneahelas ja suurendada nende konkurentsivõimet.

Sekkumine tuleneb vajadusest tugevdada põllumajandustootjate positsiooni tarneahelas läbi koostöö edendamise ning ühisinvesteeringute soodustamise, et vähendada põllumajanduses tegutsevatesse tulundusühistutesse või tootjaorganisatsiooni kuuluvate põllumajandustootjate individuaalset investeeringuvajadust ning suurendada seeläbi kollektiivset läbirääkimisjõudu ning soodustada toidutarneahelas valdkonnaüleseid koostööprojekte, mis suurendavad turule orienteeritust ja konkurentsivõimet.

Määruse kehtestamine ei too endaga kaasa organisatsioonilisi muudatusi avalikus sektoris. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi haldusalas ei muutu määruse jõustumisel ülesannete ega pädevuse jaotus.

Määruse rakendamisest ei tulene välissuhetealast, sotsiaalset, sealhulgas demograafilist mõju, samuti ei oma määruse muudatused mõju riigi julgeolekule ega kohaliku omavalitsuse korraldusele. Toetus hõlmab kogu Eesti territooriumi ning tagab võimalused ja toetuse kõikidele Eesti piirkondadele, kuid võttes arvesse, et tulundusühistutesse koondunud põllumajandustootjad paiknevad eelkõige maapiirkondades, panustab see maapiirkondade mahajäämuse vähendamisse. Määruse rakendamiseks vajalikke menetlustoiminguid teeb PRIA, kellel on olemas määruse menetlemiseks vajalik haldussuutlikkus ja tehniline võimekus.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Strateegiakava sekkumise liigi „Investeeringud“ sekkumise 3.1.1 „Ühistulised investeeringud materiaalsesse ja immateriaalsesse põhivarasse“ kogueelarve on 10 miljonit eurot, millest Euroopa Liidu kaasrahastus EAFRD-st on 60% (6 mln eurot) ja Eesti kaasrahastus 40% (4 mln eurot).

Määruse rakendamine ei too kaasa tulusid riigieelarvesse.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile.

Eelnõu esitatakse arvamuse andmiseks PRIAle.